

#2

LATIN
AMERIKA

Årgang 27 – juli 2021
Latin-Amerikagruppene i Norge

AUTONOMI

LATIN AMERIKA

#2 – juli 2021

Årgang 27

Løssalgspis: 70,-

Utgiver:

Latin-Amerikagruppene i Norge

Kolstadgata 1

0652 Oslo

[latin-amerikagruppene.no/
publikasjoner/tidsskrift](http://latin-amerikagruppene.no/publikasjoner/tidsskrift)

Redaksjon:

Lene Aure Hansen

Ragnhild Grønntun Nissen

Diego Alexander Salazar

Alexandra Hordnes

Inga Haugdahl Solberg (redaktør)

Skribenter og bidragsytere:

Koordineringsgruppen for

Zapatistenes besøk til Sápmi

Noé Manuel Mendoza Fuente

Jemima García-Godos

Marthe Jæger Tangen

Elise Øksnes Fjordbakk

Ote Breines

Hanna Sælensminde Bolstad

Ingrid Fadnes

Astrid Fadnes (layout)

Hector Ulloa

Vegard Bye

Sofia Colorado Valencia

Håkon Tveit

Ragnhild Holtan

Oda Balke Fjellang

Lars Øvergaard

Silje Strøm

Kristina Vatland

Sofie Grønntun Nissen

INNHOOLD

Leder	3
Reisen for livet - invitasjon til Sápmi/Saepmie/Sábme	4
Bortenfor zapatismen: andre mayaautonomier	6
Tvangssterilisering i Peru - alt annet enn autonomi over egen kropp	10
Sosiale protester og politibrutalitet i Colombia	12
LAGs høringsinnspill til oljefondsmeldingen	16
Solidaritetsarbeid på Brubekken gårdsmeieri	18
Kriminaliseringen av studentaktivisme i Colombia	20
30 års kamp side om side med Guatemalas enker	24
Flere tiår med ulovlig avskoging truer Mellom-Amerikas største gjenværende regnskog	26
Det cubanske kommunistpartiet fortrenger dype reformbehov - yngre ledere sverger kontinuitet	28
Mødres kamp for fred og likestilling i Colombia	30
Et lappeteppe av solidaritetshistorier... fortsetter!	33
Ole & den mexicanske revolusjonen	34
Cholitas	35
Territorio - filmdager med LAG Blindern	35

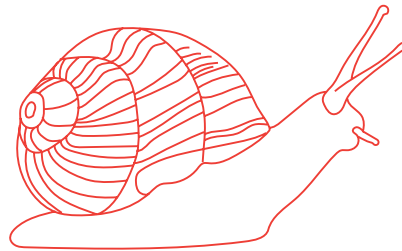
Forsidefoto: Veggmaleri fra zapatistcaracolen Oventik.
Foto: Brigada Digna Rabia

Vil du skrive for oss?

Har du en ide til en artikkel, bildeserie eller et tema vi bør ta opp? Vi tar gjerne imot reportasjer, kulturanbefalinger, kommentarer, debattinnlegg og andre ting med Latin-Amerikatemata.

LEDER

TEKST: REDAKSJONEN

Autonomi, eller selvstyre, er et politisk konsept som kan romme mange ting, inkludert selvbestemmelse over land og andre fellesgoder, retten til å utøve sin egen kultur og sitt eget språk, og retten til å bestemme over egen kropp og egne tanker. Konseptet brukes på tvers av det ideologiske spekteret, men selv om det kan bety forskjellige ting på forskjellige steder er autonomi mer enn et 'catch-all'-begrep uten meningsfylt innhold. Tvert imot er kontekstavhengigheten og de mangfoldige fortolkningene noe av det som gir autonomi mening, fordi bestemte mennesker i en bestemt kontekst definerer sine egne normer, inkludert hvordan de forstår autonomi.

Selv om begrepet kan vise til selvstendige individer sin selvbestemmelse, har det ofte en mer kollektiv betydning når det brukes av grupper og bevegelser som et prinsipp om frigjøring fra sentrale autoriteter som nasjonalstater eller selskaper, fra patriarkalsk vold, eller fra kapitalismens destruktive logikk. Å kjempe for autonomi handler ofte om å konfrontere noen som prøver å pålegge sin vilje og sine regler ovenfra og utenfra. Med andre ord er autonomi en aktiv prosess hvor en bygger og praktiserer alternativer til undertrykkende strukturer, begrensede demokratiske rom og urettferdige normer og regler - og det gjøres bedre i fellesskap.

Valget av tema for denne utgaven av LatinAmerika er inspirert av den pågående Travesía por la Vida, eller Reisen for livet, hvor delegasjoner med zapa-

tister og medlemmer av den Nasjonale urfolkskongressen kommer fra Mexico. Første delegasjon nådde Spanias kyst i juni, og resten av den 'samtykkende invasjonen' av Europa ankommer i bølger utover sommeren og høsten. Som en speiling av den europeiske invasjonen av Amerika for 500 år siden, utfordrer den koloniseringa på det dypeste. Kampene for autonomi i deres territorier har vært, og er, en inspirasjon og et referansepunkt for folk og bevegelser langt utenfor Chiapas' og Mexicos grenser, også for mange aktivister i LAG.

I dette bladet finner du et utdrag fra et brev sendt til Chiapas fra Sápmi i anledning Reisen for livet, som understreker likhetene i kampene for avkolonisering som urfolk kjemper i forskjellige territorier. En annen tekst handler om autonome prosesser i andre deler av Mexico, og en tredje om kampen for kroppslig autonomi i Peru. I tillegg kan du lese om den politiske situasjonen og kriminalisering av studentaktivister i Colombia; om den nye ledelsen i Cuba kan føre til virkelig politisk endring; om urfolk og småbønder som gjør motstand mot avskoging i den nicaraguanske regnskogen, og mye mer.

Dette bladet kan bare gi en liten smakebit på hvor kreativ og variert kampen for autonomi kan og må være. Forhåpentligvis kan det likevel gi litt innblikk og inspirasjon du kan ta med inn i sommeren.

God lesning!

COMISIÓN SEXTA DEL EZLN.

COORDINACIÓN DE LA TRAVESÍA POR LA VIDA.

Tekst: Koordineringsgruppen for Zapatistenes besøk til Sápmi.

Hermanoas, hermanas y hermanos
Compañeroas, compañeras y compañeros:

Vi som skriver dette brevet er en gruppe samer som er opptatt av urfolks rett til selvbestemmelse, og å lære andre urfolks kamper å kjenne. Vi håper dere vil ta i mot vår invitasjon til å besøke vårt hjemland Sápmi/Saepmie/Sábme (for vi har mange samiske språk) for å lære om våre kamper. Kanskje kan vi lære noe sammen?

Våre kamper, slik som deres, kjenner ingen grenser. Det gjør heller ikke solidariteten. Geografisk er det langt mellom zapatistenes territorier og Sápmi/Sábme/Saepmie, men våre veier har krysset før. Få dager etter at EZLN gikk til opprør i 1994, dro sametingspresidenten til Mexico for å delta i en internasjonal fredsdelegasjon som bestod av urfolk fra ulike deler av verden. Besøket gjorde sterkt inntrykk og åpnet øynene til det samiske folk for den harde undertrykkelsen urfolk i Mexico har blitt utsatt for i hundrevis av år. På grunn av situasjonen, ble en direkte kontakt med EZLN vanskelig, men i rapporten fra besøket kan vi lese at sametingspresidenten hadde stor tro på at løsningen var å finne i den gryende urfolksbevegelsen som fremmet sine krav om frihet, rettferdighet og autonomi.

Gjennom årene har nok flere av oss enn vi vet om, blitt inspirert av å høre eller lese om zapatistenes unike autonomiprojekt. Noen av oss har deltatt på brigader, møter og skolering i samarbeid med, eller i regi av zapatistene selv, som f.eks Escuelita Zapatista i 2013 og det internasjonale kvinnemøtet som fant sted i La Garucha i 2019. I februar i fjor, besøkte Sametinget og Samerådet, to viktige samiske representative organer, CNI, Den Nasjonale Urfolkskongressen. Vi ble enige om at vi ønsket å holde kontakten, og en av deltakerne på møtet uttalte: "Vi ser det er mange like utfordringer: Vi har Maya-toget, og det finnes et Arktisk tog som planlegges gjennom samenes territorier".

Ja, vi har tog, vi har veier, vi har gruver, vi har vannkraft, kraftledninger, skogdrift, fiskeoppdrett, turistanlegg, militære øvelsesområder,

ja listen er lang, som har fratatt og fragmentert våre landområder. Vi kaller det for en bit for bit-politikk. Som en klok reiseleder som kjemper mot Europas største vindkraftverk på sine forfedres land, sa: «I Amerika drepte de urfolkene med kuler, her pinner de oss til døde. Bit for bit, tar de landet vårt».

Siste skrik er å kalle nye og gamle industrier for «grønne». Vindkraft produserer fornybar energi for å redusere utslipp av klimagasser, men ødelegger samtidig moder jord og grunnlaget for vår kultur. Til og med gruvene har nå blitt «grønne», siden de produserer metaller til batterier som skal drive de elektriske bilene, som kapitalistene mener skal redde kloden vår. Hvordan kan de redde kloden ved å ødelegge jorda som opprettholder den? Vi kaller det grønn kolonialisme.

Sápmi/Saepmie/Sábme er våre egne navn på vårt felles landområde, men kolonistene har splittet oss og gitt landet nye navn, som Norge, Finland, Sverige og Russland. Vi ble ikke kolonisert av noen på den andre siden av havet, men motivet var det samme: grådighet, egoisme, ekspansjon, nasjonalisme. Det måtte legitimeres. De måtte hodeskallene på våre oldemødre og oldefedre - for den ville rasen skulle temmes. Den «dumme» rasen måtte utdannes. Hedningene måtte bli kristne. Statene ble opprettet, og det var bare plass til én nasjon - og det måtte være den overlegne - den "norske", "svenske", "finske" og "russiske". Vi skulle bli som dem - til vårt eget beste.

Men til tross for all undertrykkelsen, er vi her fortsatt! Våre kamper handler om retten til vår jord, vårt vann, våre skoger og fjell - vår kultur, vårt språk, vår kunnskap og våre sanger. Det hele henger sammen. Som den urgamle joiken - slik vi har lært å kommunisere våre følelser og kunnskap - så er livet og naturen en sirkel som alltid vender tilbake til utgangspunktet. Når vi føler vi mister fotfestet, tenker vi tilbake på hva våre forfedre ville gjort. Vi vil verne om denne sirkelen, og denne kampen deler vi med mange urfolkssøsken over hele verden.

Samerådet og Sametinget besøkte CNI i Mezcala i Mexico i februar 2020. Fra venstre: Eva Maria Fjellheim, María de Jesús Patricio Martínez (Marichuy), Aili Keskitalo, Christina Henriksen og Marja Partapuoli. Foto: privat

Vi ønsker dere velkommen til Sápmi/Saepmie/Sábme, og vil gjerne invitere dere til vår egen urfolksfestival Riddu Riddu som vil finne sted mellom 14.-18.7.2021!

Riddu Riddu kan oversettes til “en liten storm på kysten”. Det kan ofte værmessig storme på kysten av den lille sjøsamiske bygda Olm-máivággi. Men stormen som blåste opp da en gruppe ungdommer startet festivalen i 1991 var også politisk. Det var sjøsamiske ungdommer som hadde et brennende ønske om å forandre verden. De ønsket å ta et oppgjør med skammen etter fornorskningspolitikken og skape stolthet for oppvoksende generasjoner i bygda.

Før eller etter festivalen ønsker vi å invitere dere til å reise rundt i Sápmi for å møte vårt folk og våre kamper. Vi håper å kunne ta dere med til reinens land, men det er umulig å si hvor den er på hvilket tidspunkt. For det er det reinen som styrer, og den styres etter vær og vind. Her må vi ta det litt som det kommer, men det er vi vant til. Det er et samisk ordtak som sier “Ii áigi vuordde jos olmmoš ii leat geargan” (tiden venter ikke på den som ikke er forberedt).

Det vi vet, er at det denne sommeren ser ut til å bli organisert en protestleir mot et gruveselskap som har planlagt å stjele land fra våre reinflokker og forgifte fisken i våre fjorder. De har til og med vært så frekke at de har gitt gruveselskapet navnet på fjellet de skal ødelegge, NUSSIR. Vi vil gjerne invitere dere dit, og til andre steder der kamprop kan høres i det fjerne: “Baajh vaeride árrodh! (la fjella leve!). “Ellos Deatnu” (la elva Tanaelva leve!).

“Jodi lea buoret go oru”, det er bedre å være i bevegelse, enn å stå stille.

Vi vil vandre og lære sammen med dere!

Buerie bæteme Saapman
Bures boahthin Sápmái
Bienvenid@s a Saepmie/Sápmi/Sábme

Voerhtje / Cuonjománnu (april)
Gijre / Gidda (våren) 2021

Saepmie/Sápmi/Sábme
Eatneme / Eanaspábbá (planeten jorda)

BORTENFOR ZAPATISMEN: ANDRE MAYAAUTONOMIER

Zapatistenes erfaringer i den sør-mexicanske delstaten Chiapas har hatt vid gjenklang bortenfor Mexicos grenser. Imidlertid finnes også andre organisasjonsmodeller blant urfolk i andre mexicanske regioner med særegne trekk, selv om de knytter seg formelt til zapatismen i Chiapas via den Nasjonale Urfolkskongressen (CNI), og de bruker konseptet autonomi for å definere sine prosjekter for sosial endring.

Tekst: Noé Mendoza, PhD-kandidat i Internasjonale miljø- og utviklingsstudier (Noragric) ved NMBU, forsker på forholdet mellom økonomiske ulikheter og miljøendringer, basert på urfolks opplevelser av skogbruk i Sør-Mexico.

På Yucatánhalvøya i Sørøst-Mexico utgjør urfolks autonomiprosjekter en mangfoldig mosaikk av kamper med en historie som skiller seg fra riflene og balaklavene som dekte avisforsidene i 1994. De er heller ikke definert av sneglehus, autonome kommuner, Gode Regjeringer, eller kattehundens notatbøker¹. Her, derimot, veves andre historier til virkelighet, både annerledes og lignende zapatistenes historier i Chiapas som har inspirert så mange kritiske og rebelske sjeler rundt omkring i verden. Her vil jeg presentere dere for noen av dem.

Mellom cenoter og regnskog med flate horisonter

Hvis vi på en klar dag fløy over det geografiske midtpunktet på Yucatánhalvøya og løftet blikket over regnskogens trekroner, ville vi ikke sett annet enn en rett, horisontal strek som en skillelinje i møtet mellom vegetasjonen og den sterkt blå himmelen. Det er ingen fjell eller elver på overflaten av det tynne karstlandskapet på halvøya, men lav og middels høy regnskog vokser på toppen av en skjør hydrografi av grotter (cenoter) og underjordiske bekker. Med unntak av de store urbane sentrene er størstedelen av halvøyas

Ungdommer fra Sanahcat observerer fugler i landsbyen. Foto: Albert Chan.

Ungdom og barn deltar i teoretiske og praktiske kurs. Foto: Yamili Chan.

Laging av veggmaleri i sentrum av Sanahcat. Foto: Yamili Chan.

territorium styrt av småbondesamfunn under en form for felleseiendom kalt *ejido*.

I ejidoen Sanahcat i delstaten Yucatán kan man noen dager se en gruppe barn bære benker og planker fra landsbyen til en åpen plass med trær, omringet av jordbruksområder og flekker med regnskog. En mobil tavle fungerer som læringsverktøy for at barna skal diskutere og lære om agroøkologi, miljøvern, og om mayaenes kosmopolis og identitet. Det er viktig å presisere at dette bildet hører til fortiden, før sivilsamfunnsorganisasjonen U Yich Lu'um (som betyr «jordas frukter») vinteren 2020 lanserte en kampanje for å samle inn ressurser til å bygge en stråhytte for pedagogiske og fritidsaktiviteter for arbeidsgruppene til barn og ungdom i Sanahcat.

– Diskusjonen om autonomi er noe av det som driver oss i alt vi gjør. Selv om vi har forskjellige syn også internt i organisasjonen (...), er det vi har snakket mest om matsuverenitet og økonomisk autonomi, forteller Abert Chan meg, grunnlegger av U Yich Lu'um og medlem av ejidoen i Sanahcat.

U Yich Lu'um er formelt sett en sivilsamfunnsorganisasjon som jobber med temaer som agroøkologi, territoriet som et sted for liv, læring i fellesskap, kjønsspørsmål og menneskerettigheter. Albert karakteriserer ikke nødvendigvis organisasjonens prosjekt som antikapitalistisk, han bygger i alle fall ikke forklaringen rundt dette konseptet. I stedet finner han prosjektets eksistensgrunnlag i det å oppfylle livsnødvendigheter, inspirert av refleksjonene til Gisela, en spirituell leder fra Calakmul.

– Hun sa til oss: hvis dere ikke er friske kan dere ikke kjempe, da kan dere ikke forsvare territoriet. Jeg tror det er i den retningen vår diskusjon om matsuverenitet og økonomisk autonomi går. Det handler om å spise bra, om å inkludere barna i det vi gjør og om å ikke falle inn i NGO-diskursen². Vi vil ikke uten videre forlate familien for en sånn type 'jobb'.

Forsvar av territoriet

Litt øst for Sanahcat ligger landsbyen Yaxcabá, hvor Juan Caamal organiserer arbeidsgrupper som reflekterer rundt og planlegger aksjoner

1 Referanser til zapatistenes univers, red. anm.

2 En del grasrotsorganisasjoner markerer avstand fra den ofte profesjonaliserte organisasjonskulturen, red. anm.

til forsvar for territoriet, særlig i møte med megaprojekter som med løfter om utvikling, modernisering av lokalsamfunnene og arbeidsplasser, ofte utsletter urfolksidentiteter og ødelegger miljøet.

– Vi har alltid sagt at uten territoriet har vi ikke autonomi. De kan kritisere oss og si at skinnene til maya-toget [**Tren Maya**, et statlig prosjekt] ikke kommer til å gå gjennom landsbyene vi bor i, men (...) når alt kommer til alt er det mayafolk som kommer til å lide, og hvis dette skjer kommer lokalsamfunnene til å bli proletariserte i næringssentrene de vil lage, de kommer til å få dårlig lønn og så kommer stoffavhengighet og alt det innebærer å skape byer.

Juan er en del av Asamblea de Defensores del Territorio Maya Múuch Xíinbal, en organisasjon som forkaster ideen om å ta imot ressurser fra internasjonale bistandsprogrammer eller utviklingsprosjekter. Som 25 år gammel hører Juan til en ny generasjon med urfolksaktivister som ikke var født da EZLN kom med sin første erklæring fra Lacandonjungelen. Imidlertid har CNIs struktur og tilgangen til ny teknologi fremmet spredningen av zapatismens politiske prinsipper til nye urfolksterritorier, som Yucatánhalvøya, hvor de har blitt tolket på nytt ut fra særegenhetene

i hver region.

– Vi som bor her har ikke autonome kommuner enda, men vi er på vei. Alt det som zapatistene gikk gjennom for å få sin autonomi utgjør den samme veien vi også følger. Det finnes lokalsamfunn som Xcalacoop som allerede har uttalt at de vil bli en autonom kommune (...). Dette er juridiske prosesser som ejidoen vil gjennomføre for å etablere hvordan de vil leve. Noe lignende gjorde zapatistene for å kunne si hva de ville ha, og hva de ikke ville ha i sine lokalsamfunn.

Organisasjonen Múuch Xíinbal har medlemmer fra lokalsamfunn spredt i delstatene Yucatán og Quintana Roo. Noen av dem er formelt tilknyttet CNI. Organisasjonen har en fleksibel og horisontal struktur.

En kampanje for autonomi

“Frihet for Masehualfolket, autonomi for mayafolket! Vi trenger ikke storhandel - selvstyre, vi har rettigheter,» rapper Carlos Cen, også kjent som Palil Kin (som betyr «solens sønn»). De skarpe rimene på mayaspråk og spansk akkompagneres av harmonier fra trapmusikk og rytmer fra jamaicansk dance hall. Sangen, produsert av Airi Varela og Ima Felini, er en del av kampanjen U Jeets’el le Ki’ki

Øker med arbeid og spredning av mayakultur i ulike landsbyer i Yucatán.

Foto: Haizel de la Cruz.

Palil Kin, mayarapper. Foto: Paalil k'iin.

kuxtal (som betyr «for et verdig liv går vi for autonomi») ledet av Ka Kuxtal Much Meyaj, en sivilsamfunnsorganisasjon i Hopelchén, en kommune i delstaten Campeche i det sørvestlige hjørnet av halvøya.

Ka Kuxtal Much Meyaj jobber med temaer som økonomisk autonomi, lokalsamfunnsstyrte helsetjenester, urfolksrettigheter, kjønn og barndom. Kampanjen de lanserte i år har som mål å informere om muligheten de har til å etablere autonome lokalsamfunn blant den rurale befolkninga på halvøya, en rettighet sikret i artikkel 2 i den mexicanske grunnloven og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolks rettigheter.

Kampanjen for autonomi utfolder seg parallelt med den mexicanske valgkampen i 2021, hvor underhuset i kongressen og noen lokale styringsorganer skal skiftes ut.

Like, men annerledes og mangfoldige

Med den spanske havna Vigo i sikte gikk zapatistdelegasjonen om bord i båten «La

Montaña», 2. mai fra øya Isla Mujeres. På vei til kysten reiste den maritime delegasjonen, sammen med Subcomandante Moisés, gjennom delstatene Campeche, Yucatán og Quintana Roo, hvor de møtte urfolksorganisasjoner tilknyttet CNI. Lignende bilder ble vist i 2006 da «den andre kampanjen», ledet av EZLN og Subcomandante Marcos, diskuterte med urfolkssamfunn på halvøya. Ledelsene i sneglehusene og i Maya-Yucatánregionen har endret seg mye siden den gang, men både mangfoldet i måtene folk organiserer seg på halvøya samt hvordan flere hovedlinjer kobler de yucatekanske prosjektene for sosial endring med den chiapanske zapatismen, er bemerkelsesverdige. Selv om framtida for disse prosjektene alltid er vanskelig å forutse, er det sikkert at for personene det gjelder står det klart at de skal fortsette å leve i sine territorier, hvor de skritt for skritt skal bygge en bedre framtid.

TVANGSSTERILISERING I PERU

– ALT ANNET EN AUTONOMI OVER EGEN KROPP

Kampen mot fattigdom tar flere former verden rundt, men i 90-tallets Peru tok den en grotesk vending. Med utgangspunkt i en tilsynelatende påvist sammenheng mellom lav økonomisk vekst og høy befolkningsvekst, etablerte peruanske myndigheter det nasjonale programmet for reproduktiv helse og familieplanlegging 1996-2000 (Programa Nacional de Salud Reproductiva y Planificación Familiar). Formålet med programmet var å redusere befolkningsvekst blant fattige familier i rurale strøk, som hadde høyere fødselsrate enn i urbane strøk. Et helseadministrativt apparat ble satt på plass for å oppnå målene, med sterilisering som hovedvirkemiddel. I perioden 1996-2000 ble over 272 000 kvinner og 22 000 menn sterilisert som følge av programmet. En rettssak på vegne av 1325 ofre av tvangssterilisering kan endelig bli realitet i Peru, 25 år senere.

Tekst: Jemima García-Godos, professor i samfunnsgeografi på Universitetet i Oslo.

Overgrepene kom frem i lyset

Allerede i 1997 kom det frem informasjon om at tvangssterilisering, altså sterilisering uten samtykke, fant sted i Peru. For det meste kvinner i fruktbar alder (men også menn) ble lurt og tvunget til kirurgiske inngrep på ulike måter, med alt fra tilbud om helsesjekk og lovnader om matstøtte og økonomisk hjelp til trusler og fysisk tvang. Lokalt helsepersonell kom også ut med informasjon om 'insentiver' og pressmidler for å gjennomføre operasjonene: eksplisitte antall inngrep satt som krav for opprykk eller fast stilling. Gjennomføringstallene måtte rapporteres jevnlig oppover i systemet. Rapporteringen nådde helt opp til

helseminister og daværende president i Peru Alberto Fujimori.

Hvem er ofrene?

Det samlede antallet tilfeller av tvangssterilisering er ikke fastslått, men i Justisdepartementets offentlige register for ofre av tvangssterilisering er det registrert over 8000 anmeldelser. Ofrene var for det meste kvinner fra rurale strøk, spesielt ved Andesfjellene, men også fra regnskogsområder. Kvinnene var fra fattige kår, med urfolksbakgrunn, ofte med begrensede spanskferdigheter og mange var analfabeter.

"Solo tú puedes decidir cuántos hijos tener." Centro de Salud I, Ramón Castilla, distrito de Huanca-bamba, Piura, 2012. Foto: Alejandra Ballón Gutiérrez.*

*Bildet ble publisert i Memorias del caso peruano de esterilización forzada (utgave 1, s. 145), av A. Ballón Gutiérrez, 2014, forlag: Biblioteca Nacional del Perú. Alle rettigheter forbeholdt [2014]. Trykt med tillatelse fra fotografen.

Inngrepene har hatt dramatiske konsekvenser for ofrene av tvangssterilisering. Ofte foregikk de kirurgiske inngrepene under utilstrekkelige medisinske og hygieniske forhold, noe som førte til infeksjoner og komplikasjoner hos de opererte. Ofrene rapporterer omfattende og vedvarende fysiske og psykiske helseskader som smerter, nedsatt funksjonsevne, generelt ubehag og depresjon. Det er identifisert 18 dødsfall som konsekvens av operasjonene, og fem av dem inngår nå i en ny rettshøring om saken.

Nytt håp for rettferdighet

Saken om tvangssterilisering har vært grundig undersøkt og etterforsket av flere instanser siden 90-tallet. Den peruanske kongressen, Ombudsmannskontoret, flere menneskerettighetsorganisasjoner, inkludert den interamerikanske menneskerettighetsdomstolen, har vært gjennom saken og bekreftet at steriliseringsprogrammet eksisterte og at det er bevis på at tvangssterilisering har funnet sted. Dette til tross, har denne saken blitt fremmet og henlagt tre ganger tidligere i det peruanske rettsvesenet. Et nytt forsøk startet i mars 2021, der påtalemyndighetene fremmer saken på nytt til en peruansk domstol, på vegne av 1325 ofre av tvangssterilisering.

Det samlede bevismateriale er enormt og grundig bearbeidet av påtalemyndighetene, som har fremmet tiltale mot tidligere president Fujimori og tidligere ministre Eduardo Yong, Marino Costa Bauer og Alejandro Aguinaga for fem kvinners død og alvorlige skader på 1325 kvinner som ble tvangssterilisert. Påtalemyndighetene har fremmet påstand om at tvangssterilisering var gjeldende nasjonal politikk på 1990-tallet, noe som fører med seg strafferettslig ansvar for de øverste ledere i helsevesenet, inkludert tidligere president Fujimori.

De tiltalte på sin side påstår at de ikke hadde kjennskap til programmets gjennomføring og utfall, og prøver å dytte ansvaret til 'overlevende' helsepersonell på lokalt nivå. Fujimoris forsvarer, juristen César Nakazaki, argumente-

rer at de spesifikke strafferettslige hendelsene er foreldet og at saken dermed bør henlegges. At tvungen sterilisering kan anses som en forbrytelse mot menneskeheten i folkeretten og at slike brudd på menneskerettigheter ikke har foreldelsesfrist, velger forsvareren å overse.

Utsiktene fortsatt usikre

Denne saken er fortsatt i en høringsfase. Det er først dersom domstolen godkjenner bevismaterialet som tilstrekkelig og avviser foreldelseskravet fra de tiltaltes forsvar, at en rettsprosess kan initieres for fullt og en dom kan falle. Ofrene har ventet i over 20 år for å få rettferdighet, både i form av straff for de ansvarlige så vel som oppreisning for skadene de har opplevd.

Håpet til tross, er utsiktene fortsatt usikre i dagens politiske landskap. Peru nærmer seg andre valgomgang i juni 2021, og en av presidentkandidatene er Keiko Fujimori, datter av Alberto Fujimori, som er en av de tiltalte i tvangssteriliseringssaken. Hun har ved flere anledninger erklært at dersom hun kommer til makten, vil hun benåde sin far, som soner fengselsstraff for brudd på menneskerettigheter, forbrytelser mot menneskeheten og korrupsjon. Hun uttalte nylig at under hennes fars administrasjon fantes det et program for reproduktiv helse og familieplanlegging, og at det i enkelte tilfeller ble gjennomført operasjoner uten samtykke som bør etterforskes. Organisasjonen AMPAEF (Asociación de Mujeres Peruanas Afectadas por las Esterilizaciones Forzadas) reagerte kraftig på uttalelsene og krever hennes fulle anerkjennelse av tvangssterilisering som menneskerettighetsbrudd. Noe annet tolkes som ansvarsfraskrivelse og tildekking av uretten som ble begått under Alberto Fujimoris regime. Tvangssteriliseringsofre krever at de som beordret overgrepene stilles til ansvar, og at staten stiller opp med oppreisning og rehabilitering for de som ble rammet.

Om saken blir henlagt på nytt – eller får grønt lys for en rettsprosess, gjenstår å se.

Kilder:
<https://ojo-publico.com/2708/esterilizaciones-forzadas-las-cicatrices-no-se-borran>

<https://saludconlupa.com/la-vida-de-nosotros/esterilizaciones-forzadas-las-pruebas-reunidas-por-la-fiscalia-en-16-anos-de-investigacion/>

<https://larepublica.pe/sociedad/2021/05/15/victimas-de-esterilizaciones-forzadas-rechazan-declaraciones-de-keiko-fujimori/?ref=ire>

Demonstrasjon for rettferdighet og oppreisning for ofrene for tvangssterilisering.
Foto: La República

SOSIALE PROTESTER OG POLITIBRUTALITET I COLOMBIA

Siden 28. april har tusenvis av colombianere protestert i gatene mot president Ivan Duque og hans regjering, mot politivold og mot regjeringens helse-, utdannings- og skattepolitikk. Til tross for at regjeringen har forsøkt å slå protestene ned med militære midler, fortsetter demonstrasjonene i store deler av landet. FNs høykommissær for menneskerettigheter, Michelle Bachelet, krever gransking av sikkerhetsstyrkenes voldsbruk mot demonstranter. Ifølge en rapport fra Human Rights Watch, er 68 personer drept, over 1100 er såret og 115 er savnet.

Tekst: Lene Aure Hansen.

Colombia har lenge vært annerledeslandet i Latin-Amerika. Mens det politiske landskapet i nabolandene de siste 20 årene har blitt endret av store sosiale bevegelser, som har banet veien for presidenter med tilhørighet på venstresiden, har Colombia blitt styrt av konservative og USA-lojale presidenter. Den sosiale mobiliseringen har vært svakere enn hva vi har sett i andre land i regionen. For å forstå hva som er bakgrunnen for de voldsomme sosiale protestene som foregår i Colombia nå, har vi snakket med to av Norges fremste eksperter på Colombia.

Martha Rubiano

Skretteberg er generalsekretær i hjelpeorganisasjonen Caritas Norge. Hun er født i Colombia, og er en av de i Norge som best kjenner situasjonen i landet.

Hva er bakgrunnen for demonstrasjonene og den nasjonale streiken i Colombia som har pågått siden 28. april?

- Demonstrasjonene og streiken var direkte følger av regjeringen Duques forslag til ny skattereform som ville illegge avgifter på basismatvarer og andre tjenester i Colombia. Dette ville ha rammet de fattigste hardest.

Rubiano Skretteberg mener samtidig at det er viktig å ikke se disse protestene isolert. Før pandemien var det også store folkelige mobiliseringer i Colombia mot regjeringens utdanningspolitikk, sikkerhetspolitikk, manglende velferdsordninger og motviljen til effektiv implementering av fredsavtalen med FARC EP.

- Regjeringen Duque leder et land i økonomisk krise etter å ha blitt hardt rammet av covid 19-pandemien. De fattigste er, som alltid, hardest rammet og ville bli ytterligere straffet ved de foreslåtte avgiftsendringene. Det fikk begeret til å flyte over.

Hvem er demonstrantene som deltar i protestene og hva er deres viktigste krav?

- Demonstrantene representerer en mangfoldig gruppe der ungdommen og fagforeningene står i front. Samtidig ser vi at protestene har blitt et utløp for alle som ikke er organiserte – spesielt ungdom som verken har tilgang til arbeid eller utdanning. Kravene som blir reist er mange, men de viktigste er retten til å gjennomføre fredelige demonstrasjoner, økonomisk støtte til de fattigste som er rammet av pandemien, lik rett til helsehjelp, fri studieavgift og å beskytte nasjonal produksjon for å sikre sysselsetting.

Hva er årsakene til at demonstrasjonene har blitt så omfattende og langvarige?

- Demonstrasjoner er ikke noe nytt fenomen i Colombia. Vanligvis ender disse opp i en dialog med myndighetene og luftige politiske løfter om endring. Denne gang ønsker demonstrantene mer enn ord, de ønsker handling og garantier for at deres krav ikke bare blir hørt, men at det faktisk fører til endring. Siden slutten av mai har det vært forsøk på å løse konflikten gjennom en dialog mellom presidenten og protestledelsen. Dialogen er formet som en forhandling og tilrettelegges av Héctor Fabio Henao, kirkeleder og direktør for Caritas Colombia, og FN.

Myndighetene har brukt repressive midler mot demonstrantene. Foto: Paro Nacional Indefinido Colombia 2021.

- Dette gir meg håp om at det kan gå bra. Foruten å være en høyt respektert kirkeleder, er Henao direktør for vår samarbeidspartner Caritas Colombia, landets største hjelpeorganisasjon.

Hvordan vil du beskrive myndighetenes håndtering av demonstrantene?

- Myndighetene har reagert med repressive midler, som resulterte i en ytterligere eskalering. Dette er et uttrykk for desperasjon der selv myndighetenes voldsbruk som har tatt flere titalls liv og skadet flere hundre ikke har klart å stilne protestene. Myndighetenes håndtering reflekteres i at to ministre har avtrådt, i tillegg til Høykommissæren for fred, Miguel Ceballos. Høykommissæren ble erstattet av ministeren som har ansvar for implementeringen av fredsavtalen, Emilio Archila. I etterkant har regjeringen Duque tatt flere initiativ for å imøtekomme demonstrantenes krav.

Hva har konflikten mellom demonstrantene og myndighetene å si for oppfølgingen av fredsavtalen?

- Når det gjelder implementeringen av fredsavtalen er protestene som et tveegget

sverd. På den ene side så gir protestene en impuls til mer effektiv implementering av avtalen og presser på for et mer rettferdig samfunn – som også reflekteres i fredsavtalen. På den andre siden er de økonomiske konsekvensene av protestene store og fører til mindre økonomisk spillerom for å implementere avtalen.

Hvilke politiske konsekvenser tror du protestene vil føre til?

- De politiske konsekvensene er allerede store ved at flere ministre og nøkkelpersoner i regjeringen har gått av. Samtidig ser vi at den politiske opposisjonslederen – Gustavo Petro - i stadig større grad forsøker å fremstille seg selv som leder av protestene. I kulissene er også tidligere president Uribe svært aktiv. Resultatet er at den politiske polariseringen øker ytterligere, og i Colombia har denne tradisjonelt ført til en tilsvarende økning i vold og konflikt. Protestene har stilnet den siste tiden etter at flere av kravene ble imøtekommet og for å hindre ytterligere smittespredning. Hver dag mister over fem hundre mennesker livet på grunn av covid-19 i Colombia. Blant kravene som er imøtekommet er ekstern granskning av voldsbruken under

demonstrasjonene, politireform for å sikre retten til fredelige demonstrasjoner og fri studieavgift for de fattigste studentene. Noen demonstrasjoner pågår fortsatt og vil sannsynligvis igjen tilta i styrke dersom ikke regjeringen holder ord eller følger opp funnene fra granskningen som ble gjennomført.

Hva bør Norge og resten av verdenssamfunnet gjøre for å støtte opp om fredsavtalen og menneskerettigheter i Colombia?

- Verdenssamfunnet må insistere på at demokratiske spilleregler, Colombias grunnlov, og grunnleggende menneskerettigheter må respekteres. Uproporsjonal voldsbruk fra myndighetene kan ikke aksepteres og bør kritiseres. Samtidig bør Norge og det internasjonale samfunnet bistå regjeringen Duque i å implementere fredsavtalen både for å hindre en gjenoppblussing av borgerkrigen og for å skape et mer rettferdig samfunn der det colombianske folk vil ha økonomiske og sosiale rammevilkår som gir grunnlag for håp på egen og kommende generasjoners fremtid.

Diego Marin er daglig leder for Latin-Amerikagruppene i Norge. Han er politisk flyktning fra Colombia, med bakgrunn fra student-bevegelsen og venstresida.

Hvordan vil du karakterisere protestene som foregår i Colombia?

- Demonstrasjonene og protestene som har foregått de siste månedene, er i et mye større omfang enn den opprinnelige generalstreiken som startet det hele. Det vi ser nå er et bredt og dypt folkelig forankret opprør mot regjeringens sosiale politikk og brudd på demokratiske rettigheter.

Marin mener det mest oppsiktsvekkende med protestene, er at de omfatter en mye bredere del av befolkningen enn tidligere.

- I demonstrasjonene finner du fattige, så vel som rike, og alt fra arbeidsløs ungdom

som går sultne fordi de ikke har noe å spise, til eks-ministre, kunstnere, skuespillere og idrettsutøvere. Til og med fotballklubber har gått åpent ut og støttet streiken, og sier de ikke vil arrangere fotballkamper, så lenge folk blir drept i protestene.

Hva har overrasket deg mest med det som har skjedd i Colombia de siste månedene?

- Det mest gledelige er at protestene stort sett har holdt seg fredelige, til tross for at de har blitt møtt med omfattende vold fra politi og opprørsstyrkene. Det vi har sett rundt demonstrasjonene er inkluderende og kreative verksted, der ulike grupper, som studenter, arbeidsløse og urfolk, finner sammen og i fellesskap organiserer suppekjøkken, konserter, bibliotek, teater, kinoframvisninger og andre kulturelle aktiviteter.

Marin legger til at protestene fortsatt har stor støtte i befolkningen til tross for at landets politiske eliter prøver å stemple demonstrantene som terrorister og vandaler.

Han trekker også fram betydningen til det internasjonale samfunnet, som i dag har en mer forpliktende rolle i landet enn tidligere på grunn av fredsprosessen med FARC.

LAGs partnerorganisasjon CNA deltar i protestene. Foto: CNA.

Protestene favner bredt og har stor støtte i befolkningen. Foto: Paro Nacional Indefinido Colombia 2021.

- Det er avgjørende at internasjonale aktører i dag legger mye mer press på Colombia enn tidligere. Et eksempel er FNs høykommissær for menneskerettigheter, Michelle Bachelet, som har krevd en uavhengig granskning av volden, overgrepene og drapene på demonstrantene.

Marin er derimot skuffet over Norges «nøytrale» holdning, som han mener kommer av Norges frykt for å svekke sin posisjon som tilrettelegger for fredsprosessen.

- Uavhengig Norges rolle i fredsprosessen, burde norske myndigheter vært raskere og tydeligere i sin fordømmelse av myndighetenes voldsbruk mot demonstrantene, og gitt sin uforbeholdne støtte til colombianernes demokratiske rett til å protestere.

Hva tror du vil være de konsekvensene av protestene?

- Jeg tror det som er i ferd med å skje i Colombia er dannelsen av en ny politisk

kultur og en ny dypere demokratisk bevissthet, som omfatter store deler av befolkningen.

Marin mener forklaringen på denne nye politiske bevisstheten, ligger i fredsprosessen mellom regjeringen og FARC.

- Den største gevinsten fra fredsavtalen er at den tente et håp om et mer demokratisk og sosialt rettferdig samfunn, og ga folk en forventning om at et mer inkluderende politisk system er mulig. De som stemte for fredsavtalen i folkeavstemningen, er de samme som nå går ut i gatene og krever flere rettigheter og mer demokrati. Demonstrasjonenes styrke og utholdenhet, gir i så måte et håp om mer grunnleggende endringer i Colombia i framtida, selv om det kanskje ikke vil gi store utslag ved neste valg.

HØRINGSINNspill TIL OLJEFONDSMELDINGEN FRA LATIN-AMERIKAGRUPPENE I NORGE (LAG)

Hva er Oljefondsmeldingen?

Hver vår legger finansministeren frem stortingsmelding om Statens Pensjonsfond. Det er en rapport lagt frem av finansdepartementet til Stortinget som sier noe om utviklingen og vurderer forvaltningen av Statens pensjonsfond det siste året. For LAG er det delen av fondet som kalles Statens Pensjonsfond Utland (SPU), populært kalt Oljefondet, som er relevant.

Før meldingen behandles i Stortinget er den på høring i finanskomiteen, og det er her LAG og andre sivilsamfunnsorganisasjoner kommer med sine innspill. Vi kommenterer investeringer i Latin-Amerika, og forsøker alltid å vise til eksempler fra grasrota.

Høringsinnspillet som du kan lese her ble sendt til Finanskomiteen under behandlingen av årets Oljefondsmelding.

De siste årene har et knippe sivilsamfunnsorganisasjoner satt fokus på risikobasert forhåndsfiltreering av selskaper i sine høringsinnspill og politiske arbeid. Ønsker du å vite mer om forhåndsfiltreering, anbefaler vi å sjekke ut Amnesty sin kampanje «Sjekk først», og deres arbeid om Oljefondet og menneskerettigheter.

Har du lyst å lese mer om Oljefondsinvesteringer i Latin-Amerika?

Sjekk ut disse rapportene (du finner dem på LAG sin nettside):

- **Den grønne ørkenen** (2016) om investeringer i celluloseindustrien i Brasil
- **Etikk eller butikk? Norske investeringer i Latin-Amerika** (2017)
- **Oljefondets investeringer i Colombia** (2018) om investeringer i skogindustrien i Cauca

I vårt innspill til Meld. St. 24 om Statens Pensjonsfond 2021 har vi med oss eksempler på investeringer i papirindustrien i Colombia og Brasil, og vil peke på mangel på åpenhet og informasjonstilgang som en utfordring i verdens farligste land å være miljøforkjemper. Vi vil også trekke frem forhåndsfiltreering som en mekanisme for å sikre forsvarlige investeringer som ikke går på bekostning av miljø- og urfolksrett i Latin-Amerika.

Mangel på informasjonstilgang om miljø og urfolk i fremvoksende markeder

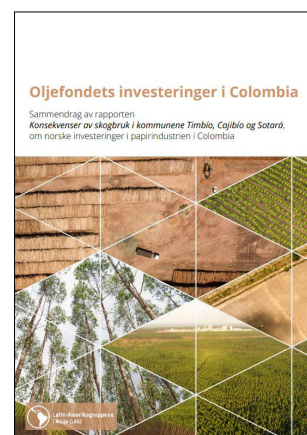
I årets fondsmelding frarådes det å ta inn flere fremvoksende markeder i porteføljen. Allikevel er Statens pensjonsfond utland (SPU) allerede investert i en rekke slike markeder og industrier som sjelden tar hensyn til menneskerettigheter, urfolksrettigheter og miljø, som utvinningsindustrien i Colombia og Brasil. SPU investerer i dag i produksjon av cellulose fra tømmer (herunder gran og eukalyptus) i henholdsvis det irske selskapet Smurfit Kappa (7,09 % aksjeandel) og det brasilianske selskapet Suzano (0,88 % aksjeandel). Aksjeandelen i Smurfit Kappa har økt med nesten 2 % siden forrige melding. Denne produksjonen legger beslag på store landområder i stater der jordfordelingen er blant verdens skjevste, noe som også har vært kilde til konflikt og borgerkrig. Ifølge Global Witness er Brasil og Colombia på toppen av lista over verdens farligste land å være land- og miljøforkjemper. Investeringene i både Brasil og Colombia illustrerer en manglende samstemthet fra norsk side. På den ene siden er Norge fredsmekler i Colombia og bidrar til å bevare regnskog, og på den andre side investerer SPU

i selskaper som bidrar til å opprettholde skjev jordfordeling og avskoging.

LAG har i to rapporter dokumentert de negative konsekvensene for både miljø og mennesker av aktivitetene til de nevnte selskapene. LAGs rapport fra 2016¹ om eukalyptusindustrien i delstaten Bahia i Brasil viser at Suzanos drift fører til tørke og nye ørkenområder i regnskogen, utsletting av biologisk mangfold, branner og forurenset drikkevann, i tillegg til tvangsflytting av urfolk og bønder. I 2018² dokumenterte LAG i samarbeid med colombianske grasrotorganisasjoner at Smurfit Kappas skogdrift i Colombia blant annet har vært involvert i krenkelser av grunnleggende rettigheter til lokalbefolkningen og miljø, og at vilkårene for selskapets driftskonjesjoner i området ikke overholdes. Det at småbønder og urfolk blir drevet ut av sine tradisjonelle områder betyr brudd på ILO-konvensjonen 169, menneskerettigheter og SPUs egne retningslinjer for ansvarlig forvaltning. Det at SPU har aksjeandeler i de omtalte selskapene, kan da bety at kravene til aktsomhetsvurderinger, eierskapsdialog og oppfølging av forventningsdokumenter ikke fungerer. Det å flytte ansvaret for overvåking av selskapets atferd fra investor og over på lokalsamfunn er uansvarlig i samfunn der maktstrukturene allerede er skjeve, og få har tilgang til media som talerør for å fremme sin sak og kritisere kapitalsterke selskaper.

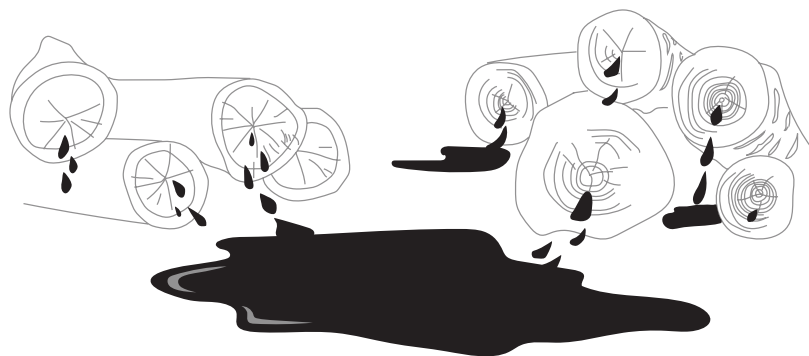
Forslag til oppfølging rundt åpenhet og informasjonstilgang

I kontekster som beskrevet i dette innspillet er det essensielt for Stortinget med en grundig

1 Rapport 2016: Den grønne ørkenen, LAG. https://issuu.com/lag-brigader/docs/den_gr_nne_rkenen_interaktiv_/2

2 Rapport LAG 2018, Oljefondets investeringer i Colombia

og transparent rapportering av aktsomhetsvurderingene og selskapsdialogen fondsforvalter gjør for å sikre en ansvarlig forvaltning. Dette gjelder med hensyn til mulige brudd på menneskerettigheter og urfolks rettigheter innenfor atferdskriteriet, men også med tanke på miljøkonsekvensene av avskoging innenfor klimakriteriet.

- LAG ønsker derfor å oppfordre finanskomiteens medlemmer til å etterspørre redegjørelse om hvilke konkrete mekanismer i SPU som sikrer at målselskaper ikke drar nytte av konflikt og skjeve maktforhold i lokalsamfunnet, og bedre sikrer nulltoleranse for investering i selskaper hvis virksomhet har negativ innvirkning på menneskerettigheter.

Mangel på informasjon om forhåndsfiltrering i årets Stortingsmelding

LAG ser det som svært positivt at det i årets melding orienteres om styrking av det etiske rammeverket for SPU, og at endringene foreslått i stor grad følger opp anbefalingene fra Etikikutvalget i NOU 2020:7. Men, til tross for et overordnet fokus på ansvarlig næringsliv, bærekraft og miljø, samt informasjonstilgang knyttet til særlig menneskerettighetskravet, stiller vi oss undrende til at meldingen støtter utvalgets innstilling om at forhåndsfiltrering av selskaper ikke ses som hensiktsmessig. I både NOU 2020:7 og i meldingen avskrives forhåndsfiltrering som et usikkert verktøy fordi en slik forvaltning ikke kan tildeles eksterne ESG-indeksleverandører. De sivilsamfunnsorganisasjoner som foreslår forhåndsfiltrering som mekanisme har hele tiden tydeliggjort at det er vår intensjon at Norges Bank som forvalter skal gjennomføre dette arbeidet. LAG ønsker også å minne komiteen på at man under behandlingen av fjorårets melding eksplisitt ba regjeringen om en videre utredning av nettopp forhåndsfiltrering. Eksempelene fra celluloseindustrien i Colombia og Brasil

tydeliggjør viktigheten av å se på hvordan nye markeder vurderes av fondsforvalter. LAG mener derfor at det fortsatt er et behov for forhåndsfiltrering, som en viktig mekanisme for å sikre forsvarlige investeringer som ikke går på bekostning av miljø- og urfolksrett i Latin-Amerika.

Forslag til merknad om forhåndsfiltrering

LAG stiller seg bak Amnesty International sitt forslag til merknad, og foreslår konkret at finanskomiteen markerer dette som en forventning til regjeringen:

- Komiteen viser til sin merknad til Meld. St. 32 (2019-2020) om å følge opp NOU 2020:7 med en vurdering av forhåndsfiltrering. Komiteen merker seg at regjeringen viser til NOU 2020:7 i begrunnelsen for å avvise risikobasert forhåndsfiltrering av investeringsobjekter. Komiteen trenger et bedre beslutningsgrunnlag vedrørende forhåndsfiltrering og ber på den bakgrunn om en redegjørelse av forskjellen mellom Norges Banks nåværende arbeid med risikoanalyser og landgodkjenning og forslaget om å innføre risikobasert forhåndsfiltrering av selskaper som et ytterligere verktøy i bankens fondsforvaltning.
- Komiteen viser også til at regjeringen fraråder å ta inn flere fremvoksende markeder i porteføljen. Samtidig merker Komiteen seg at fondet allerede er investert i en rekke slike markeder med omfattende menneskerettslige og andre etiske utfordringer, som for eksempel Kina og Gulf-statene. På den bakgrunn ber komiteen om en vurdering av om en risikobasert forhåndsfiltrering av nye investeringsobjekter i disse markedene kan innføres for å styrke den etiske forvaltningen av fondet.

SOLIDARITETSARBEID PÅ BRUBEKKEN GÅRDSMEIERI

1. juni dro Ote Breines (30) og Hanna Sælensminde Bolstad (26) til Brubekken Gårdsmeieri for å drive solidaritetsarbeid og erfare hvordan det er å leve som bønder i en måned. Vanligvis sender Latin-Amerikagruppene i Norge brigadister til Latin-Amerika, men grunnet koronapandemien fant oppholdet i år sted på norske gårder. Tiden på gårdene skal brukes til å lære mest mulig om småbruksdrift, lokal matproduksjon og jordbrukspolitikk.

Tekst og foto: Ote Breines, agronom, og Hanna Sælensminde Bolstad, student i statsvitenskap.

Brubekken Gårdsmeieri ligger på vestsiden av Sunndalsfjorden på Nordmøre, midt mellom Angvik og Raudsand. I Torbudalen i Sunndal kommune har gården en tilhørende støl som benyttes om sommeren. Gården drives etter agroøkologiske prinsipper med melkeproduksjon fra ku og geit, grasproduksjon og litt grønnsaker. All melk og kjøtt foredles lokalt og selges i lokale butikker eller fra torg. Gården bruker gamle norske kuraser som er gode til å utnytte de lokale ressursene både ved fjorden og i fjellet. Dyrene beiter fra mai til november, og føres med høy, silo og bygg om vinteren - men kraftfôr med soya brukes ikke.

Agroøkologi på Brubekken Gårdsmeieri

Stein Brubækk (67), dagens eier av Brubekken Gårdsmeieri, vokste opp på gården på 1950-tallet. Han var sist i rekken av søsken, og dro hjemmefra for å studere og jobbe. Etter hvert ønsket han seg tilbake til gården, og overtok driften i 1985, samtidig som han var i full jobb som byråkrat fram til 1997. I dag har han 23 geiter, 6 kyr, høner, kaniner, katter og en jakthund. Tsjekkeren Miroslav Zabokrtsky er fulltidsansatt og har jobbet på gården siden 2013.

Stein driver gården ut fra agroøkologiske prinsipper, noe han synes er svært viktig. Ifølge FAO (FNs organisasjon for ernæring og landbruk) er matproduksjon med agroøkologiske prinsipper et godt virkemiddel for å redusere global sult og fattigdom.

– Hvert bruk bør tenke på hva det vil si. For meg falt det naturlig å tenke slik. Jeg kuttet blant annet ut soya, og bruker kraftfôr som bare inneholder norske råvarer. I tillegg spiser dyra mine mest mulig gras, både i innmark og utmark.

Lokal og internasjonal landbrukspolitikk

Stein brenner for landbrukspolitikk. Han er fylkesleder i Møre og Romsdal Bonde- og småbrukarlag og har 10 år bak seg som styreleder i det internasjonale arbeidet i Norsk bonde- og småbrukarlag. Han er godt kjent med La Via Campesina og LAG, og har hatt brigadister fra Sør- og Mellom-Amerika på gården sin.

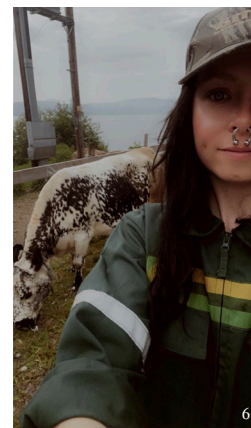
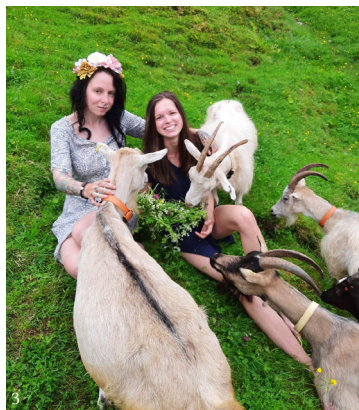
– Da jeg ble kjent med det internasjonale arbeidet, ga alt mye mer mening. Vi er faktisk en del av én stor klode, og har mye av de samme problemstillingene. Jeg synes det er viktig å se hvordan norsk landbrukspolitikk fungerer i et globalt perspektiv.

Bondeopprøret

Bondeopprøret, som har fått medieomtale i det siste, startet fra grasrota som en reaksjon på vårens jordbruksoppgjør. De sentrale kravene i det tilhørende oppropet handler om at neste generasjon ikke vil ha samme mulighet som matprodusenter og konsumenter som dagens bønder. Bøndernes utgifter øker, mens inntektene har stagnert. Jordbruksoppgjøret må reflektere den reelle økonomien i næringen slik at bøndene får en rettferdig lønn for arbeidet og en økonomi som gjør dem i stand til å produsere trygg norsk mat nå og i fremtiden. Hvis ikke rekrutteres ikke nye bønder, og norsk landbruk slik vi kjenner det kan forsvinne. Opprøret har støtte blant mange i og utafor landbruket, og til nå har nesten 60 000 signert oppropet¹.

– Bondeopprøret er på tide, understreker Stein.

– Det er noe med den ideologien som har ligget til grunn for norsk landbrukspolitikk. Det handler om enhetskostnader. Dessuten har se-

terdrift og småbruk gått voldsomt ned. Det er ille med disse store sammenslåtte gårdsbruka.

Han trekker frem hvordan rammevilkårene har stimulert til store gårdsbruk, samdrift og leie og kjøp av kvoter. Det fører med seg «stordriftsulempen», som han kaller det.

– Bøndene er så pressa på volum at bonden ikke rekker over alt, fortviler han.

Ansvar for fremtiden

For fremtiden ønsker Stein flere bønder, at vi blir dyktigere i agronomi og at vi må kunne bruke de ressursene vi har i større grad, med mindre gårder med buskap som kan bruke utmarka. Mange forbrukere er interesserte, men vet ikke nok om lokal matproduksjon og gårdsdrift.

– Jeg ønsker å få fram et massivt press inn mot politiske myndigheter på hva norsk matproduksjon er og hva den bør være, og press for å skjønne den globale sammenhengen. Det er ikke frihandel som er fremtiden, det er å sikre nok mat. Vi er med på å lage flyktningkrisa og klimaproblemer, skyver ut lokale bønder og skaper store globale problemer. Vi er en del av problemet og mitt ønske er at vi kan snu på dette. Vi har alle et ansvar.

- 1 og 2: Geitene på beite, gården i bakgrunnen. Kyrne på beite nedenfor gården.
 3: Nye venner på Brubekken Gårdsmeieri.
 4: Ote og Hanna lærer å yste.
 5: Hanna er en fullverdig budeie.
 6: Verdens beste jobb.
 7: Stein på seteren. Torbuvollen seter i Torbudalen ved Torbuvatnet.

KRIMINALISERINGEN AV STUDENTAKTIVISME I COLOMBIA

Gjennom historien har modige mennesker tatt kampen for å redusere ulikheter i samfunnet, demokratisere land, forsvare miljøet og bekjempe undertrykkelse. Studenter har alltid gått i front, til tross for at de ofte blir utsatt for angrep av myndighetene.

Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpfond (SAIH) vet at studenter kan forandre verden. Derfor støtter vi organisasjoner i 7 land som jobber for lik rett til høyere utdanning og akademisk frihet. I et av disse landene, Colombia, har studenter kjempet for fred og rettferdighet i mange år. Colombianske studenter utsettes for vold og myndighetene omtaler dem – og behandler dem – som om de er kriminelle. Derfor er det viktig å øke bevisstheten om kriminalisering av studentaktivister, dokumentere rettighetsbrudd mot studenter, og beskytte de som blir angrepet.

Tekst: Hector Ulloa, leder i SAIH.

Høyere utdanningssektoren og SAIH i Colombia

SAIH har partnere i tre land i Latin-Amerika: Colombia, Nicaragua og Bolivia. Ifølge forskningsinstituttet IDERE LATAM er Colombia det landet med de største regionale ulikhetene¹. Dette betyr at det er store forskjeller mellom de ulike colombianske regionene når det gjelder utviklingsnivået i helse, utdanning og økonomi. Urfolk og afro-etterkommere bor fi stor grad i regionene som kommer dårligst ut, og får et dårligere tilbud fra offentlige tjenester. Dette bidrar igjen til å opprettholde de strukturelle forskjellene i

landet. De fleste universitetene og høyskolene ligger i storbyene, langt unna der urfolk flest bor.

Høye studieavgifter og dårlige stipendordninger fører til at det kun er de rikeste som har tilgang til høyere utdanning. Over 70% av universitetene i Colombia er private, og de offentlige universitetene blir nedprioritert økonomisk. SAIH sine partnerorganisasjoner i Colombia ønsker å oppnå en mer inkluderende høyere utdanningssektor. Derfor jobber de også politisk for å øke offentlig finansiering og fjerne skolepenger, forbedre den statlige

«Vær sterk, Colombia!» er en fri oversettelse fra slagordet #FuerzaColombia. Dette slagordet har blitt brukt både i sosiale medier og i fysiske demonstrasjoner. Bildet er lånt fra SAIHs partnerorganisasjon PCN.

«Over 70% av universitetene i Colombia er private, og de offentlige universitetene blir nedprioritert økonomisk.»

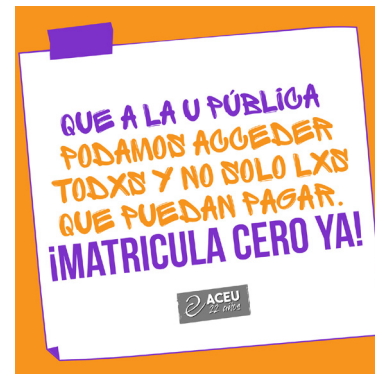
lånemekanismen og sikre relevant utdanning for marginaliserte grupper i samfunnet. Selv om det er mange tilbakeslag, vinner studentene også frem.

I 2011 forsøkte regjeringen å endre loven om høyere utdanning i landet, slik at universitetene i praksis ville fungert som kommersielle aktører. Sammen med fagforeninger, lærere og universitetsansatte klarte studentene å stoppe denne loven. I 2018 fikk studentene gjennomslag for å øke bevilgningene til utdan-

ningssektoren. I frontlinjen for disse kampene står en av SAIH sine partnere, den nasjonale studentorganisasjonen ACEU (Asociación Colombiana de Estudiantes Universitarios). ACEU ble opprettet i 1998 og er Colombias største studentorganisasjon. Siden ACEU ble etablert har de forsvart studenters rettigheter og er en viktig motstander av privatisering av høyere utdanning. I 2005 mottok de Studentenes Fredspris.

1 <https://uniandes.edu.co/es/noticias/desarrollo-regional/colombia-tiene-las-regiones-mas-desiguales-de-america-latina>

«Over 10 000 student-aktivister ble arrestert i Colombia mellom 2000 og 2018, og landet er derfor et av de farligste for studentaktivister.»

La Asociación Colombiana de Estudiantes Universitarios (ACEU) er Colombias største studentunion.
Foto: ACEUs Facebook. Gjengitt med tillatelse.

Studenter som ikke gir seg

Studentaktivister i Colombia møter mye motstand fra myndighetene, og risikoen for å bli truet, fengslet eller drept er mye høyere enn i de fleste andre land. På tross av dette er studentbevegelsen i landet en ledende stemme i kampen mot ulikhet og for fredsbygging, beskyttelse av akademisk frihet og retten til utdanning.

De siste årene har utdanningsbudsjettene økt noe, takket være påvirkning fra studentbevegelsen. Dette har likevel ikke vært nok til å endre de enorme strukturelle ulikhetene som påvirker folks tilgang til utdanning, ettersom de fleste avtaler som har vært fremforhandlet med regjeringen ikke er implementert. På toppen av dette kom koronapandemien, som har økt fattigdommen og konsentrert rikdommen i landet ytterligere. Pandemien har rammet studentene særlig hardt. Mange studenter og deres foreldre har mistet inntekt og de klarer ikke lenger å betale de høye skolepengene. ACEU estimerer et frafall fra høyere utdanning på over 30% i andre halvdel av 2020.

For å forhindre at flere studenter må droppe ut av studiene startet ACEU en kampanje kalt «Matrícula Cero», eller «null skolepenger». Målet med kampanjen er at studenter ikke skal betale skolepenger, eller at de skal få stipend til å dekke utgiftene. Kravet har blitt hørt helt opp til de nasjonale myndighetene, hvor regjeringen har gått med på å dekke skolepenger for de fattigste studentene i andre semester i 2021. Enkelte institusjoner og lokale myndigheter har også etablert lignende ordninger for å støtte sårbare studenter i 2020 og 2021.

Økte bevilgninger til utdanningsinstitusjo-

nene og kutt i skolepenger er endringer som kommer studentene til gode og som aldri ville skjedd dersom studentaktivistene ikke hadde hevet stemmen. Men hva er prisen for dette? I Colombia har studenter blitt arrestert, torturert og blir fremstilt i medier som kriminelle og terrorister. Derfor jobber SAIH for at studenter skal bli anerkjent som menneskerettighetsforkjempere og at det må stilles krav til at myndighetene ikke kriminaliserer retten til fredelige demonstrasjoner, ytringsfrihet og organisasjonsfrihet. Nedenfor kan du lese et avsnitt om kriminalisering av studentaktivister i Colombia hentet fra SAIH sin rapport «Students by day, rebels by night?». Rapporten er skrevet av Chris Millora og Renee Karanungan og kommer med en rekke anbefalinger om hvordan vi bedre kan beskytte studentaktivister globalt. Du kan finne rapporten, på spansk og engelsk, på SAIH.no.

Colombianske studentaktivister kjemper for sine liv og sitt land

Over 10 000 studentaktivister ble arrestert i Colombia mellom 2000 og 2018, og landet er derfor et av de farligste for studentaktivister (Alsema, 2020). Mishandlingen av studentaktivister dreier seg ikke bare om arrestasjoner, men også om drap, tvungne forsvinninger, vilkårlig forvaring, tortur og tvungen migrasjon. De fleste slike handlinger utføres av høyreorienterte paramilitære grupper i samarbeid med statlige sikkerhetsstyrker (University College Union, 2009).

Et lignende funn ble rapportert av CLADE (2020), hvor de fant at politiet brukte trusler, kidnappinger, henrettelser og infiltrering. Etableringen av Anti-Disturbance Mobile Squadron (ESMAD) har gjort det lettere å undertrykke, trakassere og true studentaktivister. Overgrepene er systematiske, og forekommer

Matricula cero («null skolepenger») er ACEUs siste kampanje. Foto: ACEUs Facebook. Gjengitt med tillatelse.

Studenter i Colombia fortsetter å protestere til tross for at de blir utsatt for angrep fra myndighetene. Foto: ACEUs Facebook. Gjengitt med tillatelse.

i alle landets universiteter. Det finnes få tiltak som beskytter studentaktivistene, og staten er medvirkende til forfølgelsen av aktivistene (University College Union, 2009)

I følge CLADE (2020) er det mye stigmatisering av studentaktivister, spesielt i media hvor de blir stemplet som «vandaler», «gerilja» eller «terrorister», noe som skaper et bilde som normaliserer kriminaliseringen av studentaktivistene i Colombia. Jorge, en colombiansk studentaktivist, har observert noe lignende. «Det er tydelig at det colombianske samfunnet ser på studentbevegelsen som fiender og opprørere, de kaller oss vandaler og bråkmakere. De som ikke kjenner kampen, ser på meg og mine kampekamerater som revolusjonære opprørere, som stein i skoene, som ikke tier om urett»

Den økende privatiseringen av utdanning i landet har ført til at studentbevegelsen har blitt en av de mest kritiske røstene mot regjeringen, og har mobilisert folk til demonstrasjoner. CLADE-rapporten understreker at staten spiller en viktig rolle i kriminaliseringen av studentaktivistene. Jorge har blitt truet flere ganger etter å ha ytret seg, og har observert det samme hos sine kollegaer både tidligere og i dag. Staten forfølger organisasjonen kontinuerlig, og dette har ført til at to presidentkandidater, syv kongressmedlemmer, 13 nestledere, 11 borgermestere, 70 rådgivere og utallige militante baseledere, til sammen rundt 3000, har blitt drept. Han beskriver at de negative reaksjonene kan begynne som for-

nærmelser og sosial avvisning, og etter hvert føre til fysisk vold.

Jorge mener at Colombia er i endring. «Endringene i konflikten i Colombia er nå knyttet til den lokale og regionale omstruktureringen av de involverte partene, områder som er under politisk og økonomisk kontroll av bevæpnede grupper, og etablerte sosiale relasjoner er blitt utsatt for omstrukturering mellom grupper som nå er i konflikt.» I 2019 demonstrerte studentene mot korrupsjon og voldelig undertrykkelse av studenter.

«Den økende privatiseringen av utdanning i landet har ført til at studentbevegelsen har blitt en av de mest kritiske røstene mot regjeringen (...)»

ESMAD angrep studentene med sjokkgranater, tåregass og batonger, og arresterte 75 aktivister under demonstrasjonen (People's Dispatch, 2019). Protestene ble trigget av korrupsjonsskandalen knyttet til Francisco José de Caldas District University hvor ansatte feiladministrerte 10 milliarder pesos av universitetets budsjett. I november samme år ble større demonstrasjoner organisert, delvis av studenter, for å protestere mot endringer i Colombias pensjons- og arbeidslivslover. Politiet skjøt Dilan Cruz, en 18 år gammel student, noe som førte til enda mer sinne mot president Ivan Duque. På bakgrunn av det fiendtlige miljøet anerkjenner Jorge at «unge studenter har kjempet for endringen av landets utdannings-, sosiale og økonomiske system. Det har vært og vil fortsette å være viktig at studenter griper inn i politiske og kollektive endringer, og kjemper for forandring og for et bedre land.»

Du kan lære mer om studentenes sine kamper i Colombia fra SAIH sin podcast, SAIH Unedited. Her kan du høre Maria Paula Rozo fra ACEU i samtale med SAIHs leder Hector Ulloa om sin erfaring som studentaktivist i Colombia. Følg gjerne SAIH og ACEU på sosiale medier!

30 ÅRS KAMP SIDE OM SIDE MED GUATEMALAS ENKER

Tekst: Lene Aure Hansen

- Først og fremst føler jeg meg veldig privilegert, som har fått muligheten til å treffe sterke mennesker som våger livet gang på gang for en bedre fremtid, sier Kirsten Mellin-Olsen, mangeårig LAG-aktivist og 85-årsjubilant.

Kristen har vært en viktig bidragsyter til boka **30 años de lucha recorridas**, som forteller historien til kvinneorganisasjonen CONAVIGUA. Organisasjonen ble grunnlagt av enkene og maya-kvinnene som overlevde den statlige terroren under borgerkrigen i Guatemala, og som ble pådrivere for fredsprosessen og i ettertid har fortsatt å bygge fred nedenfra. Etter å ha vært initiativtaker og koordinator for samarbeidet mellom CONAVIGUA og LAGs kvinnegruppe i over 30 år, er Kirsten blitt æresmedlem i CONAVIGUA.

- Det har vært fantastisk å kunne ta del i deres kamp og være til støtte for dem som har opplevd det verste man kan oppleve. Da jeg selv mistet mannen min, var det veldig meningsfullt å kunne støtte disse kvinnene som hadde mistet sine menn på brutalt vis i borgerkrigen, sier Kirsten.

Fra borgerkrigen i Guatemala til Chiapas

Engasjert, kunnskapsrik og uredde, er slik jeg husker Kirsten da jeg møtte henne for første gang i San Cristobal, Chiapas, Mexico vinteren 1998. Selv var jeg på backpacker-tur, da jeg tilfeldigvis kom i snakk med Kirsten på hostelet vi bodde på. Samtalen endte med at jeg ble med henne for å besøke fjellandsbyen Acteal, hvor det hadde skjedd en massakre to måneder tidligere. I desember 1997 ble 45 medlemmer av organisasjonen «Las abejas» angrepet av paramilitære, mens de satt og ba i en kirke. Ofrene tilhørte urfolksgruppen tzotzil, og blant de drept var barn og gravide kvinner.

- Jeg ville dra dit så fort som mulig, slik at jeg kunne være til nytte for de overlevende, og kanskje bidra med noen av erfaringer fra Guatemala, sier Kirsten.

Dette var ikke første gang hun på nært hold

hadde sett hvordan paramilitære i samarbeid med militære, brukte terror og vold mot sivilbefolkningen. Allerede på begynnelsen av 80-tallet var Kirsten vitne til konsekvensene av den blodige borgerkrigen i Guatemala, der den statlige volden i størst grad gikk utover urfolksgruppene, og mange av mennene ble drept. På den tiden var Guatemala et demokrati på papiret, men i virkeligheten fortsatte menneskerettighetsbruddene.

På en reise mellom Guatemala og México opplevde Kristen og resten av passasjerene å bli beordret av soldater å gå av. Da mennene på bussen ba henne bli sittende for at de ikke skulle bli drept, forstod hun hvor viktig det var med internasjonal tilstedeværelse i landet.

Møtet med urfolkskvinnene

Kontakten mellom LAG og maya-kvinnene startet i 1988, da Rigoberta Menchú kom til Norge for å fortelle om situasjonen til urfolk, og spesielt enkene og barna som hadde blitt foreldreløse på grunn av borgerkrigen.

- Det gjorde sterkt inntrykk å høre Rigoberta fortelle om situasjonen for kvinnene i hjemlandet. Hovedbudskapet hennes at for første gang på 500 år mobiliserte mayakvinner og stilte krav på egne premisser, forteller Kirsten. LAG inviterte også Rosalina Tuyuc, CONAVIGUAs leder, for å informere norske organisasjoner og politikere om kvinnes situasjon. Blant annet ble hun invitert til Stortinget, der hun møtte kvinnelige stortingsrepresentanter fra AP og andre partier.

- Dette var enker etter ofre for de militæres vold, og bare et fåtall av dem kunne lese og skrive. Seinere vant Rigoberta fredsprisen, og Rosalina ble valgt inn i kongressen, og har vunnet flere priser for sitt lederskap, forteller Kirsten stolt.

Kvinnesamarbeid på tvers av landegrenser

Møtet med Menchú og Tuyuc, førte til at Kirsten og andre kvinner stiftet et kvinneutvalg i LAG. I 1989 var de med på TV-aksjonen

«Kvinner i tredje verden», som la grunnlaget for det brede samarbeidet mellom kvinner i Guatemala og Norge. Det var også begynnelsen på det mangeårige samarbeidet mellom CONAVIGUA, LAG og FOKUS.

Kirsten understreker at FOKUS har vært fundamentet for alt de har fått til.

- Uten FOKUS hadde det vært vanskelig å gjennomføre prosjektene, som blant annet har gått til skoling av kvinner på grasrotnivå og oppfølging av fredsavtalen, sier hun. Kirsten fremhever støtten til CONAVIGUAs hovedkvarter i hovedstaden, som det viktigste enkeltbidraget.

- Huset fungerte ikke bare som et kontor og aktivitetshus, men også som et sted hvor kvinner kunne søke tilflukt fra trusler og forfølgelse, forteller Kirsten, som minnes episoder der huset bidro til å redde folk som fryktet liv sitt og trengte å gå i dekning.

Til tross for at Guatemala fortsatt har store utfordringer, som økende fattigdom, korrupsjon og kriminalitet, har det skjedd mange positive forandringer etter fredsavtalen. Kvinner har fått flere rettigheter, som f.eks. retten til skolegang og utdanning på sitt eget språk.

- Det viktigste er kanskje at urfolk ikke lenger skammer seg over sin egen bakgrunn og kultur, og at kvinner nå deltar i politikken

mye større grad enn tidligere, sier Kirsten, og legger til at kvinners deltakelse er en forutsetning for all utvikling og demokratisering, og dermed bør prioriteres høyere i norsk bistandspolitikk.

Fredsbygging nedenfra

I løpet av 30 års solidaritetsarbeid, har Kirsten vært opptatt av å la de folkene det gjelder få snakke for seg selv, og at ofrenes stemme skal bli hørt i fredsprosesser. Det er nettopp ideen om at det er de som har opplevd som best kan og bør fortelle sin historie, som ligger til grunn for boka om CONAVIGUA som lanseres seinere i høst. Bokas hovedbudskap er at ofrene i borgerkrigen, som enkene som opplevde at ektemennene ble drept, senere tok lederskap i fredsbygging nedenfra, og på kvinners premisser.

- Mine bidrag til boka er bilder jeg har tatt opp gjennom årene, mens selve teksten er skrevet av kvinnene selv. Hensikten er å inspirere folk som lever i væpnede konflikter andre steder, til fredsbygging nedenfra. Vi tror at kvinnes erfaringer fra Guatemala kan være nyttige og synliggjøre muligheter for andre, sier Kirsten, og forteller at CONAVIGUA rapporterer om at boka allerede tatt i bruk i ulike sammenhenger i og utenfor Guatemala og i FN-systemet, og nå jobbes det derfor for at den skal oversettes til engelsk.

CONAVIGUA

CONAVIGUA ble stiftet i 1988 av mayakvinner som var blitt enker på grunn av borgerkrigen i Guatemala (1960 - 1996). Volden gikk hardt utover urbefolkningen, og veldig mange menn ble drept. CONAVIGUA organiserte kvinner i kampen for menneskerettigheter og demilitarisering av samfunnet. Siden fredsavtalen ble underskrevet i 1996, har CONAVIGUA fortsatt arbeidet for at avtalen skulle bli gjennomført, spesielt punktene om rettfærdighet og oppreisning for ofrene, og garantier for at grusomhetene fra borgerkrigen ikke skal skje igjen.

FLERE TIÅR MED ULOVLIG AVSKOGING TRUER MELLOM-AMERIKAS STØRSTE GJENVÆRENDE REGNSKOG

Avskoging, i form av omfattende nedhugging og/eller brenning av naturlig skog, utgjør i dag en enorm trussel mot verdens gjenværende regnskoger. De siste tiårene har avskogingsraten vært alarmerende høy i tropiske områder. Forskere regner med at minst en tredjedel av skogområdene i verden har forsvunnet. I forbindelse med dette, har det internasjonale samfunnet i hovedsak rettet oppmerksomheten mot dystre avskogingstrender i Amazonasregnskogen i Sør-Amerika. Lite fokus har derimot blitt viet til en tilsvarende utvikling i Mellom-Amerikas største gjenværende regnskog, som ligger i Nicaraguas østlige region. Ulovlig hogst og bosettinger utgjør i dag en økende trussel mot regnskogen og de lokale urfolkssamfunnene i dette området.

Tekst: Ragnhild Grøntun Nissen

Ulovlig hogst i vernede skogreservater

Over de siste tiårene har regnskogen i Nicaragua gjennomgått store forvandlinger. Omtrent 20% av skogen har forsvunnet siden 2000, og i alt har hele 75% av den originale skogen blitt hugget ned for å drive jordbruk, ifølge FN-sambandet. Dette har skjedd til tross for at 98% av alle skogområder er vernet eller befinner seg i et av landets 24 urfolksterritorier. Store ødeleggelser har blant annet blitt observert i de vernede UNESCO-reservatene, Bosawás og Río San Juan, som ligger i den karibiske regionen på Nicaraguas østkyst. Til tross for at det i disse reservatene er ulovlig å bosette seg og drive ressursutvinning, har andelen skog relativt til avskoget land endret seg dramatisk i løpet av de siste 15 årene.

Ifølge magasinet UNDARK har skogpassere og urfolkssamfunn som holder til i reservatene sett konsekvensene av avskogingen på nært hold. I noen områder er det ikke lenger mulig for lokalsamfunnene å jakte, fiske eller samle tre til eget bruk. Avskogingen truer også mobiliteten til dyrearter som holder til i områdene, ettersom de kan få utfordringer med å bevege seg mellom intakte skogområder og mellom reservatene. I en global kontekst bidrar de høye avskogingsratene i Nicaraguas regnskog til å akselerere global oppvarming

gjennom utslipp av store mengder CO₂ i atmosfæren. Data fra organisasjonen Global Forest Watch tilsier at avskogingen i Nicaragua har bidratt med CO₂-utslipp som tilsvarer 849 megatonn i perioden mellom 2001 og 2020. Dette tyder på at avskogingen har store konsekvenser, både lokalt og globalt.

Årsaker til de høye avskogingsratene

Flere faktorer er blitt trukket frem for å forklare de dystre avskogingstrendene i Nicaraguas regnskog. En viktig årsak har vært en økning i ulovlige bosettinger i landets beskyttede reservater, hvor bosettere har hugget ned store områder regnskog for å dyrke landet. UNDARK trekker frem flere viktige pådrivere for migrasjonen til naturreservatene på Nicaraguas østkyst. Blant dem er fattigdom, høy populasjonsvekst og et stort inntektspotensial i landets eksportmarked for biff. De ulovlige bosetterne er ofte bønder uten land som ser etter «ubrukte» landområder for å drive kvegdrift og jordbruk, og dermed sikre seg en inntekt. I tillegg har større selskaper bidratt til avskoging i de beskyttede skogområdene ved å drive ulovlig hogst for å tilrettelegge for gruvedrift og produksjon av palmeolje.

En annen viktig årsak til Nicaraguas høye avskogingsrater over de siste tiårene har vært

Nicaragua rommer Mellom-Amerikas største gjenværende regnskog. Foto: Ragnhild Grøntun Nissen.

Andelen skog relativt til avskoget land har endret seg dramatisk. Foto: Ragnhild Grøntun Nissen.

myndighetenes manglende innsats i å håndheve lover og reguleringer som gjelder for de beskyttede skogreservatene. Den nicaraguaniske staten har mottatt flere millioner dollar til å beskytte regnskogen i forbindelse med FN og Verdensbankens REDD+ program. Likevel har Daniel Ortega og hans regjering vist liten interesse for å adressere utfordringer knyttet til avskoging i reservatene. Myndighetene har blant annet nektet å etterforske klager fra urfolkssamfunnene om at det foregår store mengder ulovlige aktiviteter og avskoging på deres beskyttede områder. I tillegg har regjeringen blitt kritisert for å oppfordre til ressursutvinning og ulovlig jordbruk som bidrar til avskoging i disse skogområdene. På denne måten har ulike aktører kunnet drive ulovlige virksomheter i den nicaraguanske regnskogen, uten noen form for innblanding fra landets myndigheter.

Medlemmer av lokalsamfunn utsettes for trusler, angrep og kidnappinger

Myndighetenes manglende innsats i å beskytte regnskogen har ført til at medlemmer av lokal- og urfolkssamfunn selv har blitt nødt til å ta på seg rollen som skogvoktere i sine territorier. Ifølge UNDARK har lokalsamfunnene i Río San Juan-reservatet blant annet opprettet et program for skogpassere og egne patruljer for å dokumentere ulovlige bosettinger og aktiviteter. De har også meldt inn tilfeller av landinvasjon av bosettere til myndighetene ved flere anledninger, uten å motta noen respons.

Lokalt engasjement for å beskytte skogen i reservatene har hatt en høy pris. Siden 2015 er 40 urfolksmedlemmer blitt drept og

flere hundre er blitt skadet eller kidnappet i konflikter med ulovlige bosettere. I tillegg har slike konflikter ført til at flere tusen har måttet flykte fra hjemmene sine. Ifølge InSight Crime blir også ledere av lokale naturvernorganisasjoner jevnlig utsatt for trusler og angrep fra staten, og flere har blitt nødt til å søke eksil i nabolandet Costa Rica. Urfolksmedlemmer og miljøvernforkjempere risikerer dermed forfølgelse, og i verste fall å bli drept, for sin innsats i å bekjempe avskogingen som foregår i Nicaraguas regnskog.

Engasjementet blant urfolksmedlemmer og lokale naturvernorganisasjoner for å beskytte regnskogen i Nicaragua tilsier at det finnes insentiver for å stoppe de høye avskogingsratene. Men uten økt innsats fra myndighetene for å beskytte skogområdene og ivareta rettighetene til lokalsamfunnene i reservatene, er det lite sannsynlig at avskogingen vil avta med det første.

Vernede skogområder trues av ulovlig avskoging. Foto: Ragnhild Grøntun Nissen.

Kilder:

InSight Crime/ Forests of the World/ UNDARK/
SNL/ Global Forest Watch /FN-sambandet

DET CUBANSKE KOMMUNISTPARTIET FORTRENGER DYPE REFORMBEHOV YNGRE LEDERE SVERGER KONTINUITET

Til tross for et generasjonsskifte i ledelsen av det cubanske kommunistpartiet, er det få tegn til politisk fornyelse. Samtidig befinner Cuba seg i den største økonomiske krisen siden oppløsningen av Sovjetunionen, og en gryende opposisjonsbevegelse får stadig mer støtte blant misfornøyde ungdom i byene.

Tekst: Vegard Bye.

Generasjonsskifte

Det cubanske kommunistpartiet, som ifølge landets grunnlov har partipolitisk monopol og representerer «den høyeste ledende politiske kraft i samfunn og stat», avholdt sin åttende kongress i april. Castrofamilien og hele generasjonen av 80- og 90-åringer som ledet revolusjonen for 62 år siden er nå definitivt ute av alle formelle maktposisjoner. Den nye parti- og statsleder Miguel Díaz-Canel og fleste valgte medlemmer av Politibyrået og Sentralkomiteen er født etter revolusjonen, i likhet med 40% av det ellers høyst aldrende cubanske folk.

Men nye koster innebærer slett ingen garanti for ny politikk. Deres løfte til de gamle er fortsatt «kontinuitet». Díaz-Canel ble ikke valgt direkte av folket da han overtok som president i 2018, bare indirekte av en Nasjonalforsamling som gjennom flere utvelgelsesledd besto utelukkende av partitro representanter. Da Raúl Castro pekte på ham som sin etterfølger, var det hans lojalitet til revolusjonens oppleste og vedtatte prinsipper som ble vektlagt. Han har aldri presentert seg til det cubanske folk med noe eget regjeringsprogram, og hans legitimitet hviler utelukkende på at den aldrende garde mener han er den beste til å videreføre deres arv. Han er kort og godt en «apparatsjik», uten karisma som cubanere flest forventer av en nasjonal leder. Om han skal oppnå legitimitet fra vanlige cubanere, og ikke minst de yngre, er det én ting han må levere: en økonomi som gir folk et levelig liv. Dit er det langt fram.

Raúls økonomiske reformer

På den sjettede partikongressen for ti år siden, da Raúl Castro ble formelt valgt til å etterfølge storebror Fidel, lanserte han et etterfølgerforhold dristig økonomisk reformprogram – «*Los Lineamientos de la Política Económi-*

ca y Social» – som han sa var inspirert av den kinesiske og vietnamesiske formen for «markeds sosialisme». Om vi ikke endrer kursen, advarte han, «vil vi fortsette å balansere på randen av avgrunnen». De omfattende reformene som fulgte utløste også en viktig politisk åpning av det cubanske samfunnet og skapte ny skaperkraft og sterk optimisme ikke minst blant cubansk ungdom. De la også grunnlag for tilnæringsprosessen i forhold til den historiske fienden USA, noe som kulminerte i gjenoppretelse av diplomatiske forbindelser og ikke minst med president Obamas Havnabesøk i mars 2016. Men USAs blokade (eller embargo som USA kaller det) ville Obama ha trengt 60 av 100 stemmer i Senatet for å oppheve. Det klarte han ikke, selv om USA presterte å stemme avholdende under den årlige avstemningen i FNs hovedforsamling der nesten alle verdens land fordømmer dette sanksjonsregimet.

Men på *den sjuende partikongressen* bare en måned etterpå, i april 2016, og et par uker etter at Rolling Stones hadde holdt sin ikke mindre historiske gratiskonsert i Havanna, ble alle reformbremsen slått på, og angrepene på USA-imperialismen ble gjenopptatt og nådde nye høyder. De gamle ortodokse fulgte åpenbart advarselen fra Fidel i hans siste halve leveår, om at den pågående åpningen av samfunnet og fjerningen av det imperialistiske fiendebildet, kunne rive hele maktgrunnlaget vekk fra partiet. Den demokratiske presidentkandidaten i USA, Hillary Clinton, gikk til valg på et løfte om å oppheve embargoen av Cuba. Men i stedet valgte USA Trump til president, og cubansk regimeendring ble gjeninnført som imperiemaktens Cubapolitikk.

Økonomisk krise og ungdomsprotester

Før årets partikongress var det liten tvil om at landet befinner seg enda nærmere randen

T.v.: Fidel Castro og Raúl Castro

T.h.: nåværende president Miguel Díaz-Canel og Raúl Castro

av den avgrunnen som Raúl advarte mot, enn noensinne siden Sovjets sammenbrudd og «de harde nittiåra». Forskjellen er at dagens ungdommer ikke lenger finner seg i katastrofal varemangel og ei framtid uten håp, og dessuten at en karismatisk Fidel ikke lenger kan roe gemyttene. Kombinasjonen av økonomisk overlevelseskriser og en raskt svinnende regimelegitimitet har utløst hittil ukjente protestaksjoner blant ungdommer i byene.

Inspirert av den opprørske San Isidro-bevegelsen, ledet av kunstnere som Luís Manuel Otero Alcántara, samlet det seg spontant den 26. november i fjor flere hundre mennesker foran Kulturministeriet i Havanna. En forhandlingsdelegasjon av disse protestantene, med flere kjente kulturpersonligheter, klarte å tvinge fram viktige innrømmelser i et nattlig møte med viseministeren. Men det tok ikke mer enn et par døgn før partiledelsen gikk tilbake på disse løftene, og i stedet innledet en sverte- og trakasseringskampanje mot de som startet protesten. I stedet for å fortsette dialogen med denne nye generasjonen av politiske aktivister, har maktapparatet i ettertid uten noen som helst dokumentasjon stemplet dem som «kjøpt og betalt av USA-imperialismen», korttidsarrestert dem (noen få har fått lengre fengselsstraffer) og på alle måter gjort livet deres ganske uutholdelig. Dette er en ungdomsgenerasjon – vi kan kalle dem Obama-generasjonen – som hadde fattet nytt håp om at det cubanske systemet var i ferd med å åpne seg opp, men som nå har mistet alle illusjoner. Jo mer de blir fiendeforklart av partiets propagandamaskin og trakassert av politiet, jo mer avviser de alt det kommunistpartiet og revolusjonen står for.

Den nye ledelsen

Hvem er de nye ledende skikkelsene i det

cubanske partiapparatet? Miguel Díaz-Canel er nå på papiret den ubestridte leder av både parti og stat. Men vel så interessant er det kanskje å se hvilke personer som omgir ham, og hvem de representerer.

- **Roberto Morales Ojeda**, lege og tidligere helseminister, anses nå som nummer to i partiet, som leder av Sentralkomiteens sekretariat med ansvar for kaderutnevelser.
- **Manuel Marrero Cruz**, mangeårig turistminister som for to år siden ble utnevnt til den nye stillingen som Primer Ministro, har nå også fått plass i partiets Politbyrå. Han har overtatt som ansvarlig for økonomiske reformer, etter den avsatte reformsjefen Murillo.
- Den mektige lederen for det militære gigantkonsortiet GAESA, general **Luis Alberto Lopez-Calleja**, er nå tatt inn i Politbyrået og dermed også formelt i partiets politiske toppledelse. Noen anser denne tidligere svigersønnen til Raúl som Cubas mektigste mann.

De militæres dominans i Politbyrået svekkes tilsynelatende ved at mange eldre generaler pensjoneres, men motvirkes ved at mange yngre generaler kommer inn i partiets Sentralkomite. Totalt sett befester nok de militære sin posisjon, om en regner med de som har hengt fra seg uniformen og nå utøver mer økonomisk makt. De uniformerte som skal sitte rundt partibordet, enten de representerer sikkerhetsapparat eller hæren, er utvilsomt et ris bak speilet for de som ikke lenger lar seg kue av mild represjon.

Den nyvalgte partiledelsen inneholder absolutt ingen navn fra endringskreftene i samfunnet: ingen fra den nye privatsek-

toren i økonomien inkludert selvstendige bønder, ingen uavhengige intellektuelle, ingen fra det framvoksende cubanske internett- og sivilsamfunnet som krever et mer åpent samfunn, og heller ingen vanlige arbeidere. Partiledelsen framstår nå som totalt selvrekrutterende, bestående utelukkende av funksjonærer i stats- og partiapparat samt militære. Disse partifolkene lever for det meste i sin egen boble, og har vanligvis minimal kontakt med folk utenfor partiet, selv de som leder partiet på provinsnivå. Det er vanskelig å se at nye reformideer kan oppstå innenfor partiet.

Gitt den nye protestviljen blant yngre cubanere og manglende vilje til dialog med dem, kan det fort bli nødvendig å bruke langt mer fysisk makt – hittil et tabu for det cubanske maktapparatet – for å beholde ro og orden i gatene.

Reform eller kontinuitet?

Cuba er mer enn noensinne avhengig av å gjenopprette avspenning i forhold til USA. Det var nok et håp om at dette automatisk skulle skje med Joe Biden som president. Men Biden må ta hensyn til cubanerne i Florida som vil se reelle endringer på Cuba før de vil gi freden en ny sjanse. Det er vanskelig å se tegn til det etter den siste partikongressen. Cuba må velge mellom selv å starte en ny reform- og dialogprosess både internt og eksternt, eller bli tvunget til det av den avgrunnen som nærmer seg. I stedet for å restarte denne prosessen, ser det ut til at partiet – selv med yngre ledere – fortsatt graver hodet i sanden og roper «*Patria o Muerte*». Den protesterende ungdommen har funnet et nytt slagord, unnfanget av den populære Raggaetongruppa Gente de Zona: «*Patria y Vida*». I spenningen mellom disse to slagordene halter hverdagen videre på Cuba.

MØDRES KAMP FOR FRED OG LIKESTILLING I COLOMBIA

Etter signeringen av fredsavtalen mellom den tidligere geriljagruppen FARC og den colombianske staten i 2016, har Colombia vært vitne til en "babyboom" blant tidligere FARC-stridende kvinner. Bevæpnet med et barn i armene ønsker de å fortsette kampen for fred.

Tekst: Sofia Colorado Valencia, master i psykologi ved Universitetet i Oslo, masterstudent i familiebehandling ved OsloMet, styremedlem i International Society for Health and Human Rights.

Etter over 50 år med væpnet konflikt signerte den colombianske regjeringen og FARC en fredsavtale i 2016. Colombias revolusjonære væpnede styrker, FARC (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia), var frem til de la ned våpnene i 2016 den eldste aktive geriljagruppen i Latin-Amerika. De hadde dessuten en veldig høy prosentandel kvinner, mellom 20 og 40 prosent avhengig av hvilken divisjon og tropp man så på.

En stor andel av kvinnene som ble rekruttert til FARC vokste opp i rurale områder. Mange av disse kvinnene hadde få muligheter på landsbygda, og det å bli gravid og få barn var det som identifiserte dem og fikk dem til å føle seg som kvinner. For mange unge kvinner med drømmer utover det å leve i et mannsdominert landbrukssamfunn som hustru og mor, viste det å bli rekruttert til FARC seg som en mulighet til å bryte ut av det som var forventet av dem.

Kvinneres rolle i den colombianske konflikten

Kvinner har blitt omtalt som passive agenter i den colombianske konflikten. Den væpnede konflikten og dens årsaker har blitt sett på som en historie av menn, hvor noen kvinner har deltatt. Konfrontasjonene mellom forskjellige aktører i Colombia og deres ulike grad av makt har ført til endringer i konstruksjonen av kjønn, både på konstitusjonelt nivå og i kulturelle konvensjoner, tradisjoner og daglig praksis som regulerer forholdet mellom kvinner og menn. Konsekvensene har vært en underordning og devaluering av kvinnelighet. Den daglige væpnede konfrontasjonen førte til at kvinner i FARC-geriljaen utviklet nye

kjønnsidentiteter, roller og representasjoner av kvinnelighet, forskjellig fra det underdannede bildet som ble etablert blant colombianere. FARC-geriljaen tillot kvinner seksuell frihet og en relativt høy grad av autonomi og kontroll over sine egne liv. Likevel var det også asymmetriske forhold inne i organisasjonen, og de hadde en streng abortpolitikk.

«(...) å bli rekruttert til FARC viste seg som en mulighet til å bryte ut av det som var forventet av dem.

Kjønnsstilmærking i fredsavtalen

Fredsavtalen mellom den colombianske regjeringen og FARC-geriljaen har fått verdensanerkjennelse på grunn av sin kjønns-sensitive stilmærking. Kjønnsstilmærkingen har likevel skapt kontrovers, og mange colombianske

borgere sliter fortsatt med å forstå hva "kjønn" betyr i forbindelse med den nye fredsavtalen. Dette kan ha bidratt til at colombianere stemte nei under folkeavstemningen om fredsavtalen i 2016, et resultat påvirket av en diskurs som appellerte til en sterk religiøs moral. De som stod bak "nei"-kampanjen malte et bilde av en kjønnsideologi som truet den etablerte familiemodellen. Både politiske og religiøse sektorer arbeidet målrettet mot tiltak for LHB-TI-befolkningen samtidig som de predikerte at en stemme for fredsavtalen var en stemme for abort, noe som bidro til å forvrengte kjønnsfokus i avtalen.

På grunn av motsetningene mellom kvinners underordnede posisjon i det colombianske samfunnet og graden av frihet og kontroll over sine egne liv som kvinner opplevde i FARC, kan det være vanskelig for tidligere FARC-stridende kvinner å reintegrere seg til det sivile livet. Tidligere FARC-stridende

forteller at fredsavtalen også har ført med seg et brudd med de politiske og militære autoritetene i dagliglivet. Det var for eksempel kommandantens ansvar å løse konflikter i parforholdene, spesielt hvis de satte FARC sin overordnede sikkerhet i fare. FARC-samfunnet står nå overfor nye situasjoner og må finne nye måter å løse dem på. Når tidligere FARC-stridende nå møter sin biologiske familie igjen, og reintegreres i samfunnet blir de minnet på det patriarkalske dominanssystemet.

Etter valget av president Ivan Duques og hans høyreorienterte regjering har det vært en opptrapping av volden mot sosiale ledere, spesielt mot kvinnelige sosiale ledere, pandemien har forsterket folkelig misnøye og forverret eksisterende fattigdom. Dette har presset tidligere FARC-kvinner til å vende tilbake til mer tradisjonelle former for morskap. Til tross for problemene viser kvinnene som bor i reintegreringsleire motstand. Dette er territorier for opplæring og reintegrering der tidligere FARC-stridende befinner seg i en overgangsfase til det sivile liv. De er opptatt av å transformere uttrykkene for asymmetri, hierarki og ulikhet og av å bevare FARCs kollektivistiske verdier.

– Det er nesten som at samfunnet tvinger deg tilbake i de tradisjonelle rollene, fordi du ikke finner noe annet. Institusjonene, selve staten, har for lengst slått fast hvordan en kvinne tradisjonelt sett bør være. I organisasjonen var derimot rollene helt annerledes. Folk hadde en helt annen politisk og ideologisk oppfatning. Når implementeringen av fredsavtalen i tillegg møter på så mange problemer... Reintegreringen av kvinner inkluderer, som del av deres livsprosjekt, at de skaper seg et hjem

- Tidligere FARC-stridende kvinne

Det som styrker kvinner er ikke morskap, men støtten fra andre kvinner

Ifølge CNMH (Det nasjonale minnemuséet) begynte colombianske kvinner å samle seg og uttrykke sin motstand mot krigen på slutten av 80-tallet, skremt av drapene, massakrene og av alle de som hadde blitt fordrevet eller forsvunnet ufrivillig. Mange av dem var drevet av morsinstinkt og kjempet i alle demonstrasjonene for sine rettigheter og for retten til livet. Dette ga opphav til skapelsen av La Red Nacional de Mujeres, en organisasjon med fokus på kjønn og rettighetstilnærming hvor 63 blandede kvinnelige organisasjoner fra 14 byer i landet har opprettet og skapt et rom for å fremme kvinners deltakelse i prosessen med konstitusjonell reform. De påvirket blant annet arbeidet som førte til Colombias politiske konstitusjon i 1991. Selv om kvinnene tapte første runde i kampen mot reproduktive rettighetsbestanddeler, inkludert retten til fritt valg av morskap, oppnådde de en ubestridelig suksess når det gjelder andre rettigheter, og gjennom sin påvirkning klarte denne organisasjonen å oppnå **«garanti for tilstrekkelig og effektiv deltakelse av kvinner i beslutningsprosessnivået i den offentlige forvaltning»**

I demonstrasjonene som pågår i Colombia har kvinner og feministiske organisasjoner deltatt aktivt. De har organisert kollektive handlinger, fordømt politiets vold og foreslått løsninger på den politiske krisen. "Las madres de la primera linea" er en gruppe mødre som står sammen for å forsvare demonstrantene som blir krenket av politiet.

De samles også for å kjempe for sine rettigheter som kvinner. Colombianske kvinner bruker i følge DANE (Den nasjonale administrative avdelingen for statistikk) i gjennomsnitt

Barnehagen i reintegreringsleiren i Icononzo. Foto: Sofia Colorado Valencia.

«Det er ikke lett å holde ut uten mat i to eller tre dager, sant? Å høre bombene over deg og se de skadde kameratene dine. Kanskje noen av dem er døde, og du tenker at "vel, la oss nå se om det kommer noen forsyninger om en to-tre dager, slik at vi får spist godt". Det er ikke et enkelt liv. [...] det viktigste, uavhengig av alt det vi opplevde, var fellesskapet oss imellom. Fellesskapet vi hadde oss kamerater imellom styrket oss veldig..»

- Tidligere FARC-stridende kvinne

tre ganger så mye tid på ulønnet husarbeid og omsorgsarbeid som menn. På landsbygda er tallet enda høyere og kjønnsforskjellene har blitt enda tydeligere under pandemien. Tidligere FARC-stridende kvinner sier at i krigen tilhørte husarbeidet alle. Hver og en vasket klærne sine, sitt utstyr, og de roterte matlaginga, men dette endret seg da de la ned våpnene sine. Nå opplever de dessuten at de bruker dobbelt så mye tid mellom barnepass, produktive samfunnsprosjekter og studier enn menn. Dermed kan mange bli låst til et liv der de må være hjemmевærende med barna, og der gamle, utdaterte kjønnsmonstrene gjenoppstår.

Mange tidligere FARC-stridende oppholder seg for tiden i reintegreringsleire som ligger i nærheten av landsbyen Icononzo i delstaten Tolima. Her har det blitt tatt initiativ til å starte en barnehage. Uten midler til å drifte

barnehagen har de likevel ikke noe annet valg enn å passe barna på rundgang og de må gi slipp på drømmen om å studere eller å jobbe på heltid. Kvinnene ser likevel på barnehagen som bærebjelken blant alle de sosiale og økonomiske prosjektene de har iverksatt. De ønsker å gi barna en god start på livet, en god utdanning og måltider hver dag, slik at historien ikke gjentar seg.

Kvinnene som bor i reintegreringsleirene ser fortsatt på FARC som sin utvidede familie, selv om de nå har mer frihet og privatliv enn tidligere. Det å være omringet av andre mødre gjør dessuten at morsfunksjonen utføres lettere. De kan da dele disse nye opplevelsene, følelsene og livsendringene med andre kvinner som er i samme situasjon, og med fedrene også. Det fellesskapet som de fortsatt har gjør at måten de lever ut morskapet og oppdrar sine barn på utføres med de kollektivistiske

Reintegreringsleiren i
Icononzo.
Foto: Sofia Colorado
Valencia

ET LAPPETEPPE AV SOLIDARITETSHISTORIER...FORTSETTER!

Vinteren 2021 ble LAGs Solidaritetsteppet stilt ut på Kunstnernes Hus i Oslo som en del av utstillingen Actions of Art and Solidarity, med bidrag fra kunstnere, kollektiv og aktivister fra hele verden. Solidaritetsteppet består av et fysisk teppe, sydd sammen av lapper tilvirket av over 100 personer med tilknytning til LAG. Hver lapp har en tekst, og flere et lydspor knyttet til seg. Lappene viser ulike fortellinger om solidaritet. Her finner vi alt fra politiske kamprop og slagord, portretter og navn, symboler fra et møte, til abstrakte former og farger som kan suppleres, beskrives eller forklares i de tilhørende tekstene.

Nå skal teppet vokse – og på ny inviteres LAG-aktivister, gamle brigadister og medlemmer, og LAGs partnerorganisasjoner i Latin-Amerika til å lage lapper. Og teppet skal reise videre! Teppet skal stilles ut på nye steder, i nye byer, kanskje som et utgangspunkt for samtaler om solidaritet, aktivisme, kunst, historiefortelling og mer. Blant annet skal teppet være en del av årets Globaliseringskonferanse i Oslo i november. Teppet vil også i løpet av høsten bli til en digital utstilling med historiene både på norsk og spansk, så flere kan få glede av dem.

Har du lyst til å lage en lapp? Har du allerede laget, og vil lage en til? Vi åpner for nye lappebidrag! Du trenger ikke «kunne» sy eller brodere – det er mulig å male, tegne, klippe til en gammel genser eller trykke et bilde på en duk. Eneste krav er at det må være i en tekstil som kan sys på teppet. Sender du inn lappen innen 15. august blir den en del av det fysiske teppet som stilles ut på Globaliseringskonferansen - og mulige andre utstillinger til høsten! Vil du bli inspirert? Sjekk ut instagramkontoen @solidaritetsteppet. Til nålene!

Lapper kan sendes til: Ingrid Fadnes, Ullevålsveien 69A, 0454 Oslo,
tekster kan sendes til: astridfadnes@gmail.com.

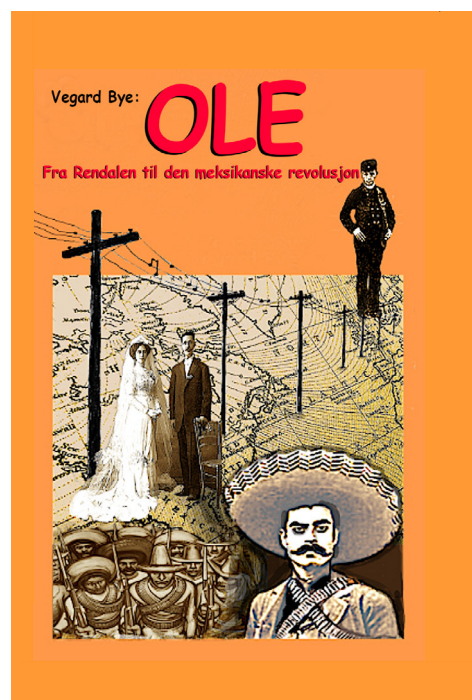
Har du spørsmål eller ideer til steder teppet bør reise?

Ta kontakt med prosjektmedarbeider i LAG Vilde Haugsnes: prosjektmedarbeider@lagnorge.no.

OLE & DEN MEXICANSKE REVOLUSJONEN

Bokanbefaling: «Ole. Fra Rendalen til den mexicanske revolusjon» av Vegard Bye

Tekst: Ingrid Fadnes, journalist, radio- og filmskaper

Ole Edvardsen Akre blei født i Rendalen i 1876, i beskjedne kår og som «lausunge». Knappe tre år seinere kommer en annen kar til verden: Emiliano Zapata. Født i 1879 i Ane-neuilco i Morelos, Mexico. Nå er det ingen tvil om at det er sistnevnte som er mest kjent, likevel er livene til de to knyttet sammen på finurlig vis. Det er dette forfatter Vegard Bye vever sammen i boka «Ole. Fra Rendalen til den mexicanske revolusjon».

Årsaken til at Bye har valgt å skrive denne boka er nok flere, men en åpenbar, og som han selv skriver om i forordet til boka, er hans slektskap til Ole. Ole var alltid en mystisk figur innad i familien, en det ikke ble snakket så mye om. «Hans eksistens er blitt totalt fortiet for etterslekta, slettet ut av familiens hukommelse», skriver Bye. Ole ble sendt til Amerika som 12-åring, og selv om han bosatte seg i USA i nærheten av slektninger, så stopper sporene etter den unge rendølingen der. At Ole hadde reist videre fra USA til Mexico, var det ingen som fortalte Bye, selv ikke da han selv begynte å reise til landet. Men, Ole hadde lagt igjen et spor, eller det vil si, en av Oles nevøer tok vare på et avisutklipp av Ole fra Aftenposten i 1924 nederst i ei kiste, og under samme lokk fantes det også et brudebilde. Stort mer informasjon enn dette hadde ikke Bye da han satte seg fore å skrive om sin slektning Ole, og hans ferd til Mexico, flere tiår før han selv satte sine bein i landet.

Hvorfor er det så interessant å skrive om Oles ferd til Mexico? Vel, Ole befant seg midt

i historiens smørøye. Midt i en av historiens viktigste revolusjoner – Den mexicanske revolusjonen – «selve forløperen til det tjuende århundrets sosiale og politiske opprør i verden» - og, som Bye også skriver, et opprør som også nådde Oles egen barndomsdal.

To generasjoner etter at Ole ble vitne til den mexicanske revolusjonen var Bye i Nicaragua og overvar sandinistenes maktovertagelse i 1979. «Oles revolusjon», den mexicanske, er langt mindre formidlet i Norge enn sandinistenes revolusjon i Nicaragua som tiltrakk seg aktivister verden over – og det var også her Latin-Amerikagruppenes solidaritetsbrigader startet. Derfor er det en kjærkommen bok Bye har skrevet. Kunnskap, innfallsvinkler, og forståelse for hva den mexicanske revolusjonen bar med seg av samfunnsomveltninger – og visjoner, er viktig. Og det er egentlig ikke annet enn utrolig at denne unge Ole, utstøtt av egen familie, som dro av gårde som 12-åring, ender opp i Mexico som personaldirektøren i Mexican Light and Power Company. Hvordan havnet han her? Hvordan opplever han revolusjonen som piskes opp rundt han?

Boka «Ole. Fra Rendalen til den mexicanske revolusjon» bør og kan leses av alle med interesse for klassekamp og revolusjon. Her er det ikke bare bakgrunnen for den første av en rekke store revolusjoner i det tjuende århundre som skildres, men også klassemotsetninger på den norske landsbygda.

CHOLITAS

Filmanbefaling av Håkon Tveit, universitetslektor i latinamerikansk kultur, historie og litteratur, og programansvarlig for Cine Latino og Checkpoints

Seks bolivianske damer bestemmer seg for å bestige Amerikas høyeste fjell, Aconcagua. De kaller seg stolt for «cholitas», men er vant til å bli sett ned på som urfolk og som kvinner. Med rak rygg og friskt mot legger de ut på den strabasjose ferden iført sine tradisjonelle klær. Dette er en koselig dokumentarfilm om å nå nye høyder.

Regi: Jaime Murciego, Pablo Iraburu

Land: Spania, Bolivia, Argentina

Årstell: 2020

TERRITORIO - FILMDAGER MED LAG BLINDERN

Hvor og når: Vega scene, 7.-8. september

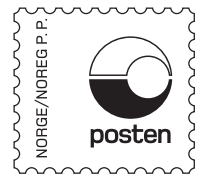
Med støtte fra Fritt Ord, Velferdstinget og LAGs infomidler har LAG Blindern satt sammen et lite program med filmer om territoriell kamp i Latin-Amerika.

Programmet består av spillefilmer, dokumentarer og kortfilmer om natur, kultur, historie, spiritualitet, økonomi og selvstendighet. I tillegg vil vi ha gjester som introduserer filmene og gir oss litt mer kontekst.

Vi vil blant annet vise filmer fra Chile og Mata Atlântica i Brasil, begge områder preget av eukalyptusplantasjer, hvor folk kjemper mot de økologiske og menneskelige konsekvensene av monokultur. I tillegg har vi med oss filmen Landless om MST i Brasil, og Frontera, en dokumentar om kompleksiteten i mapuchenes selvstendighetskamp.

Vel møtt!

Returadresse: LAG Norge, Kolstadgata 1 0652 Oslo

Bli medlem i Latin-Amerikagruppene Norge!

1

I Vipps-appen:
Velg #14504 eller
Latin-Amerikagruppene i Norge

2

Velg type
medlemskap

3

Legg bestilling
i handlekurv

4

Fyll inn navn,
adresse og
betal

VELKOMMEN
SOM MEDLEM!

Latin-Amerikagruppene
i Norge (LAG)

**Hold av datoene til LAG sin
sommersamling 27-28.september!**

**Alle medlemmer er velkommen!
Mer informasjon kommer nærmere.**

